

SISÄLTÖ

1. Yleistä projektista.....	
1.1 Projektin lähtökohta.....	
1.2 Projektin tavoitteet.....	
1.3 Projektin kohderyhmä	
1.4 Toteuttajaorganisaatio.....	
1.5 Ohjausryhmä.....	
1.6 Kehittämisyhmä	
1.7 Oppilaitosyhteistyö	
1.8 Yhteistyötahot	
2. Osallisuuteen ja yrittäjyyteen kasvaminen	
2.1 Omaehtoinen, sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys	
2.2 Nuoret Johtajat valmentajavalmennus.....	
2.3 Yrittäjyyteen kasvaminen Nuoret Johtajat-toiminnassa.....	
2.4 Nuorten innostaminen mukaan toimintaan	
2.5 Hankkeen toimintamallin rakentaminen.....	
2.5.1 Remmiryhmien toiminta	
2.5.2 Kouluyhteistyömalli	
2.6 Nuorten ryhmät	
2.6.1 Ruukin Vaikuttajanuoret (VaiNu)	
2.6.2 Pyhäntökosken Nuoret Yrittäjät (PNY)	
2.6.3 Kivijärven Kioskitiimi, Evijärvi	
2.6.4 Ylijoki-remmi, Nurmon Ylijoki.....	
2.6.5 Kannuksen nuorten ryhmä (M.A.T.A.M.I)	
2.6.6 Lumijoen Mammaryhmä, Lumijoki	
3. Nuoret remmiin-hankkeen järjestämät tapahtumat	
3.1 Yhteistyö kyllä toimivien koulujen ja järjestöjen kanssa.....	
3.2 Remmipäivä Seinäjoen Nuorisokeskuksessa	
3.3 Ylimaakunnalliset tapaamiset.....	
3.3.1 Wanha Karhunmäki 2003	
3.3.2 Kyläfestarit 2004.....	
3.3.3 Yrittäjyys- ja vaikuttamisretkipäivät 2005	
3.4 Yritysideakilpailu	
3.5 Yrittäjyyskasvatusseminaarit	
3.5.1 Vuorovaikutteinen yrittäjyyskasvatusseminaari Oulussa	
3.5.2 Käytännönläheiset yritteliäisyyspäivät	
Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla	
4. Projektin tiedotus ja markkinointi.....	
4.1 Sisäinen tiedotus.....	
4.2 Ulkoinen tiedotus.....	
5. Arviointi.....	
5.1 Hankearviointi – Levon instituutti Vaasan yliopisto.....	
5.2 SWOT-analyysi	
6. Projektin rahoitus.....	

LIITTEET	1. Hankearviointi
	2. Tilasto: jatkuva toiminta, kertaluonteinen toiminta
	3. Remmiuutiset
	4. Etelä-Pohjanmaan Remmilehti

1. Yleistä projektista

1.1. Projektin lähtökohta

Maaltamuutto on kiihtynyt 2000 -luvulla. Suurin pois muuttava ryhmä on 15-29 –vuotiaat nuoret. Maaseutua ja kyliä kehitettäessä nuoret on usein unohdettu; nuorten vaikuttamiskanavat toimivat usein kuntatasolla, mutta eivät kylätasolla. Nuorilla on kuitenkin halua osallistua ja vaikuttaa kotipaikkakunnan kehittämiseen, jos heille vain annetaan siihen mahdollisuus. Tottahan se on, että nuoret lähtevät kotikyliltä opiskelemaan ja hakemaan elämänkokemusta. Lapsuuden ja nuoruuden aikaisilla muistoilla on kuitenkin vaikutusta siihen, ketkä palaavat juurilleen maaseudulle.

Työpaikka tai yrittämisen mahdollisuus on maalle muuton ensimmäinen edellytys. Kylät eivät pysty tarjoamaan työpaikkoja koulutetuille nuorille. Yrityssektorin ongelmana on yrittäjien ikääntyminen. Yhä useammassa pk-yrityksessä on vastassa sukupolvenvaihdos, ongelmana vain on se, että uusia yrittäjiksi haluavia on kovin vähän.

Huoli maaseudun autioituvista kylistä synnytti Pohjois-, Keski- ja Etelä-Pohjanmaan 4H-piirien yhteistyönä Nuoret remmiin-hankkeen. Hanketta toteutetaan vuosina 2003 - 05. Kehittämishankkeen avulla pyritään lisäämään kylien vetovoimaisuutta innostamalla maaseudun nuoria kehittämään itse aktiivisesti elinympäristöään ja auttamalla heitä näkemään oman asuinalueen yrittämisen ja toimeentulon mahdollisuudet.

1.2. Projektin tavoitteet

- Kannustaa nuoria kylien kehittämiseen
- Tutustuttaa yrittäjyyteen, kokeilla ja kehittää uusia yritysideoita
- Saada uusia jäseniä olemassa oleviin kyläyhdistyksiin ja järjestöihin
- Liittää nuorten ryhmät osaksi kylä-, seutu- ja maakuntaverkostoa

1.3. Projektin kohderyhmä

Kohderyhmänä ovat ensisijaisesti 14-29 –vuotiaat nuoret Pohjois-, Keski-, Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan Alma-kunnissa.

1.4. Toteuttajaorganisaatio

Projekti on Oulun, Keski- ja Etelä-Pohjanmaan 4H-piirien yhteinen hanke. Hanketta hallinnoi Oulun 4H-piiri. Projektin päävastuuviranomainen oli 1.1.2003 - 8.10.2004 Katja Kolehmainen ja projektipäällikkönä Soila Haapsaari. 9.10.2004 lähtien projektipäällikkönä toimii Soile Hiitola ja päävastuuviranomaisena Soila Haapsaari.

1.5. Ohjausryhmä

Ohjausryhmä kehittää, ohjaa ja valvoo hankkeen tavoitteiden toteutumista ja varojen käyttöä. Ohjausryhmä hyväksyy hankkeen tarkennetut toiminta-, rahoitus- ja viestintäsuunnitelmat sekä raportit ja maksatushakemukset. Ohjausryhmä on kokoontunut tämän projektin osalta 11 kertaa.

Ohjausryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja	Katja Kolehmainen	Oulun 4H-piiri, johtaja 10/2004 asti
	Soila Haapsaari	Oulun 4H-piiri, johtaja 10/2004 alkaen
Varapuheenjohtaja	Marko Laaksonen	E-P:n 4H-piiri, toiminnanjohtaja 12/2004 asti

Sihteeri	Soila Haapsaari	Oulun 4H-piiri, projektipäällikkö 10/2004 asti
	Soile Hiitola	Oulun 4H-piiri, projektipäällikkö 10/2004 alkaen
Valvoja	Tiina Lämsä	Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus, ylitarkastaja
	Kaisa Uusioja	Pohjois-Pohjanmaan Liitto, kyläkoordinaattori
	Seppo Kaijalainen	Oulun seudun uusyrityskeskus, toimitusjohtaja
	Maarit Luoto	K-P:n 4H-piiri, nuorten edustaja
	Sauli Tuikka	K-P:n 4H-piiri, toiminnanjohtaja
	Ilkka Raatikainen	dosentti, tekniikan tohtori, yksityisyrittäjä
	Pauli Kankaanpää	Etelä-Pohjanmaan yrittäjät

1.6. Kehittämisyhmä

Käytännön hanketyön tukemisesta ja kehittämisestä vastaa hankkeen kehittämisryhmä. Kehittämisryhmä on kokoontunut tämän projektin osalta 8 kertaa.

Kehittämisryhmän kokoonpano:

Soila Haapsaari	Oulun 4H-piiri, projektipäällikkö 10/04 asti, johtaja 10/04 alkaen
Soile Hiitola	Oulun 4H-piiri, projektipäällikkö 10/2004 alkaen
Mauri Uusitalo	K-P:n 4H-piiri, projektiohjaaja 10/2003 saakka
Kirsti Kontteli	E-P:n 4H-piiri, projektiohjaaja 12/2003 saakka
Liisa Nivala	K-P:n 4H-piiri, projektiohjaaja 11/2003 alkaen
Riikka Yrjölä	E-P:n 4H-piiri, projektiohjaaja 1/2004 alkaen
Katja Kolehmainen	Oulun 4H-piiri, johtaja 10/2004 asti
Sauli Tuikka	K-P:n 4H-piiri, toiminnanjohtaja
Marko Laaksonen	E-P:n 4H-piiri, toiminnanjohtaja 11/2004 asti
Ulla Uusitalo	E-P:n 4H-piiri, hankevetäjä 12/2004 alkaen

1.7 Oppilaitosyhteistyö

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun, muotoilun koulutusohjelman, opiskelija Mervi Kelahaara teki opiskelijatyönä hankkeen visuaalisen ilmeen. Myös Kelahaaran opinnäytetyössä Nuoret remmiin-hankkeella on ollut vahva rooli. Opinnäytetyön tarkoituksena on ollut selvittää muotoilijan roolia yhteisön visuaalisen imagon luojana. Opinnäytetyössä esitellään käsityksiä muotoilijan ammattikuvasta, yhteisöstä ja visuaalisesta viestinnästä ja siitä, miten nämä käsitteet liittyvät visuaalisen imagon rakentamiseen. Opinnäytetyön loppuosassa on esitelty yhdeksän tapausta, jossa Mervi Kelahaara on ollut rakentamassa yhteisön visuaalista imagoa, tapaukset 1, 2 ja 5 liittyvät Nuoret remmiin-hankkeeseen.

Oulun seudun ammattikorkeakoulun luonnonvara-alan yksikön opiskelija Jukka Miettinen teki työharjoittelun Nuoret remmiin- ja Oulun 4H-piirin Metsissä mahdollisuus-hankkeissa kesäkuusta syyskuuhun 2004.

1.8 Yhteistyötahot

Yrittäjyyskasvatukseen liittyvää yhteistyötä on tehty 4H-liiton (Helsinki), Intotalon (Kajaani), Villinikkarin (Jyväskylä) ja Yes -keskuksen (Kokkola) kanssa, Nuori yrittäjyys ry:n, Yrityskummit ry:n ja YTY -Yhdessä tehdään yrityksiä-hankkeen kanssa. Yhteistyötä on tehty julkisella sektorilla mm. nuoriso- ja vapaa-aikatoimen sekä koulujen ja oppilaitosten kanssa. Kolmannen sektorin osalta taas eri järjestöjen ja organisaatioiden kanssa.

Projektihenkilöstö on osallistunut Chydenius-instituutin Yrittäjyysyhteyksiä kehittämään-kurssiin alkaen syksyllä 2004 Kokkolassa ja ollut mukana Opeko:n Yrittäjyyskasvatuskoulutuksessa Raahessa, joka alkoi huhtikuussa 2005.

Hankeaikana on toimittu yhdessä mm. kouluyhteistyökokeiluissa seuraavien tahojen kanssa: Maaseudun sivistysliitto, Safkamatka-hanke (Oulu), FINPEC Suomen

harjoitusyrittysten keskus (Oulu), Raahen seutukunta ja Raahen talousalueen Uusyrityskeskus ja TAT:n (Taloudellinen tiedotustoimisto) Backstage-hanke, (Oulu ja Vaasa).

2. Osallisuuteen ja yrittäjyyteen kasvaminen

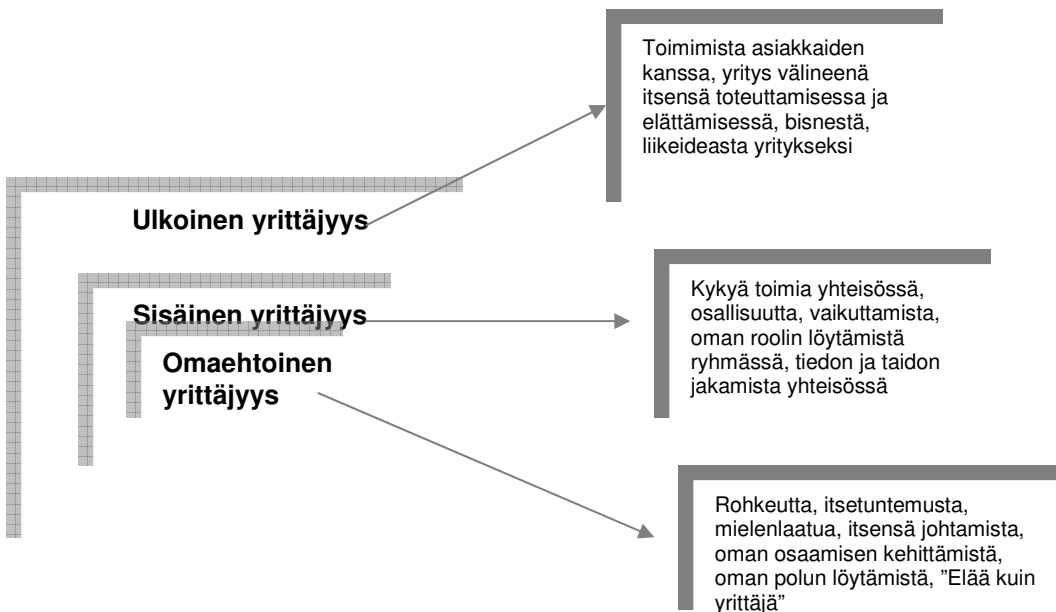
Nuoret eivät osallistu vain valmiiksi järjestettyyn toimintaan, vaan ovat itse mukana ideoimassa ja toteuttamassa sitä (Salmikangas 2002,90.)

Nuoret ovat itse tekemässä päätöksiä, suunnittelemassa ja kehittämässä ympäristöään eri tavoilla esim. projektien kautta (Gretchel 2002,81.)

Nuoret remmin-hankkeen tavoitteena on aktivoida kylien nuoria perustamalla kylätasolle nuorten ryhmiä. Nuoret itse päättävät ryhmässä toiminnan sisällön, hankkeen myötä annetaan ohjausta ja koulutusta, eli ns. raamit toiminnalle.

Yrittäjäksi ei synnytä, yrittäjäksi opitaan. Yrittäjyyskasvatuksella luodaan yrittäjäasennetta. Tavoitteena on synnyttää tietoja, taitoja ja asenteita, joita tarvitaan myöhemmin työelämässä riippumatta siitä, työskenteleekö itsenäisenä yrittäjänä vai toisen palveluksessa. Nuoret remmiin-hankkeen tarkoituksena ei ole synnyttää ulkoisia yrityksiä, vaan vahvistaa nuorten omaehtoista ja sisäistä yrittäjyyttä. Yritteliäistä asennetta opetellaan nuorten omien käytännön projektien kautta.

2.1. Omaehtoinen, sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys (Yrittäjyyden tutkija Paula Kyröä mukaillen).

2.2. Nuoret Johtajat valmentajavalmennus

Hankkeeseen palkatut projektihenkilöt tutustuivat Nuoret Johtajat-toimintamalliin Intotalossa. Nuoret Johtajat on 15-19 -vuotiaille nuorille suunnattu tekemällä oppimisen ja yrittäjyyden valmennuskokonaisuus. Nuoret Johtajat -toimintamalli osoittautui mielenkiintoiseksi ja sitä haluttiin soveltuvasti kokeilla osassa Nuoret remmiin-hankkeen kautta synnytettävissä nuorten ryhmissä. Jotta kyseistä toimintamallia pystyttiin hyödyntämään, täytyi nuorten ryhmien tulevia vetäjiä kouluttaa Nuoret Johtajat valmentajiksi. Nuoret remmiin-hankkeen budjettiin ei oltu varattu rahaa tämän kaltaisen koulutuksen järjestämiseksi, joten rahoitusta haettiin opetusministeriöstä.

Koulutuksen ensimmäinen osio järjestettiin 11.-13.9.2003 Sanginjoen leirikeskuksessa ja siihen osallistui 14 henkilöä. Toinen osio pidettiin Kalajoella 22.1-24.1.2004 ja paikalla oli 10 osallistujaa.

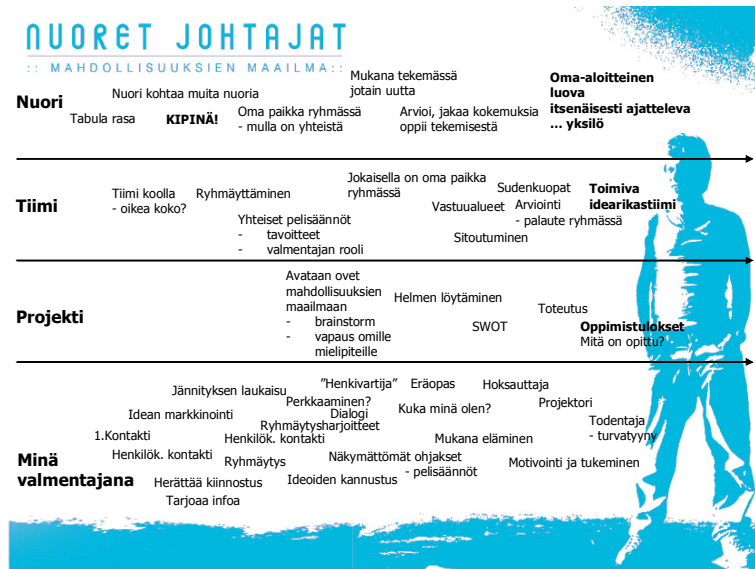
Hankkeen myötä perustettavissa nuorten ryhmissä tarvitaan innostavia valmentajia / mentoreita, jotka auttavat nuoria oppimaan uutta itsestään, yhdessä toimimisesta, projekteista sekä järjestötoiminnasta. Nuorten Johtajien valmentajille tarkoitetun koulutuksen eli oppimismatkan tavoitteena on synnyttää toiminnanjohtajissa ja avainhenkilöissä valmiudet toimia tekemällä oppimisen ohjaajana, joka hallitsee nykyaikaiset oppimismenetelmät. Valmentajan tehtävänä on vastata nuorten oppimisprosessin etenemisestä, koulutuksen kontaktipäivistä sekä toimia aktiivisessa roolissa nuorten, oppilaitosten ja yrittäjien verkottajana. Nuoret Johtajat valmentaja koulutuksen ensimmäisessä osiossa käsiteltiin seuraavanlaisia oppimiskokonaisuuksia:

- Nuoret Johtajat –toimintamallin arvot ja ideologia
- Modernit oppimiskäsitykset ja yhteisön oppimisen työkalut
- Yksilön oppiminen ja työkalut
- Johtamisen eri ulottuvuudet
- Tiimityöskentelyn perusteet
- Tiimin johtamisen ja rakentamisen perusteet
- Projektihallinnan työkalut ja projektissa oppiminen
- Nykyaikainen markkinointi ja työkalut

Toisessa koulutusjaksossa aihealueina olivat

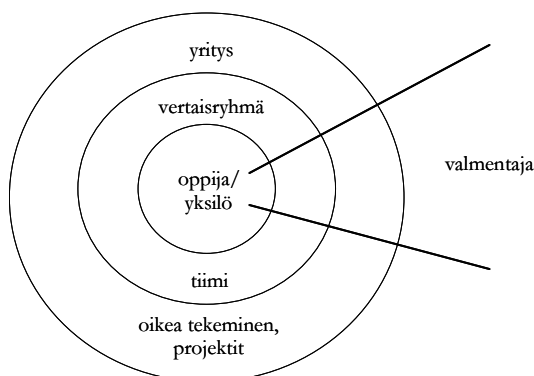
- Missä mennään, omat haasteet työssä ja ryhmän kanssa
- Yksilö, tiimi, projekti
- Konkreettisia työkaluja ja kokemuksia; projektin ohjaaminen, paikallisen yhteistyöverkoston rakentaminen
- Yrittäjyyspolun rakentaminen omalla paikkakunnalla
- Yes -keskuksen toiminta
- Oman kouluttajafilosofian kehittäminen ja yhteisen tulevaisuuden maalaaminen

Alla oleva roadmap syntyi toisen koulutusjakson aikana ryhmätöiden pohjalta, jotka käsittelivät yksilön, tiimin, projektin ja valmentajan näkökulmaa nuorten ryhmässä.

2.3. Yrittäjyyteen kasvaminen Nuoret Johtajat -toiminnassa

Alla olevassa kuviossa on kuvattuna Villinikkareiden ja Lähde Valmennuksen näkemys siitä kuinka yrittäjyyteen voi kasvaa ja kasvattaa. Näkemys on syntynyt kymmenen erilaisen yrittäjyyssympäristön rakentamisprosessin kokemuksista lukioiden, toisen asteen ja ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun kentässä.

© Villinikkarit Oy

Keskeistä ajattelussa on se, että eri tasot linkittyvät toisiinsa muodostaen oppijalähtöisen projekti- ja prosessioppimisen kokonaisuuden.

Yrittäjyys lähtee aina yksilöstä, oppijasta. Oppijalle tulee synnyttää uteliaisuus ja innostus uuden oppimisesta. Oppija rakentaa omaa tulevaisuuttaan itseään varten. Itse oivaltamisen kautta yksilö motivoituu uuden oppimisesta. Yksilölle yrittäjyys on ensin asenne- ja toimintatapa.

Yksilö tarvitsee turvaverkoksi tiimin. Tiimi opettaa sosiaalisia taitoja ja mahdollistaa yhdessä tekemisen. Tiimin jäsenenä yksilöt pääsevät testaamaan omaa osaamistaan sekä oppimaan toinen toiseltaan. Tiimi toimii myös luovuuden ruokkijana. Porukassa toimiminen mahdollistaa arvostuksen saamisen vertaisilta.

Yrittäjyyden, yrittäjämäisen asenteen ja toiminnan, synnyttämiseksi tarvitaan oikeaa tekemistä. Oikean tekemisen väline on projektitoiminta ja myöhemmin oma yritys. Projektitoiminnan kautta tutuksi tulevat eri liiketoimintaosaamisen osa-alueet; mm. budjetointi, hinnoittelu, tuotteistus, markkinointi, asiakkuudet sekä innovointi. Oikean tekemisen kautta yksilö voi todella kokeilla omia rajojaan ja ylittää itsensä. Rajojen rikkomisen ja onnistumisen kautta nousee yksilön itsetunto, joka mahdollistaa yrittäjämäisen toiminnan.

2.4. Nuorten innostaminen mukaan toimintaan

Nuoren elämän täyttävät monet eri asiat kuten koti, koulu, kaverit, lepo ja erilaiset harrastukset. 4H- ja Remmiryhmien toiminta ovat vain pieni viipale nuoren elämästä. Siksi onkin tärkeää pystyä lähestymään nuoria heidän itsensä tasolla. Täytyy löytää jokaisesta nuoresta se näkökulma, joka häntä innostaa ja kiinnostaa.

Mikä nuoria innostaa?

1. Mielikuva

- a. Miten viestimme nuorilta nuorille?
- b. Miten rakennamme haluttavan mielikuvan?
- c. Brändi: 4H / Remmiryhmät / Nuoret Johtajat

2. Nuorten ehdoilla

- a. Nuoret ovat itse toimijoina
- b. Erilainen toimintaympäristö

3. Yhdessä tekeminen

- a. Hyvä porukka
- b. Hauska fiilis

4. Hyödyt nuorelle

- a. Mitä hyötyä tulevaisuudessa?
- b. Taidot ja tiedot

4H järjestön kohderyhmänä ovat lapset ja nuoret, 4H-jäsenten keski-ikä on kuitenkin vain 13,4 vuotta. Nuoret remmiin-hankkeen kohderyhmänä ovat 14-29-vuotiaat maaseutukyliä nuoret. On selvää että hankkeen kohderyhmä on haaste myös 4H:lle. Hankkeen myötä saatujen kokemusten perusteella voidaan todeta, että 4H:n järjestämä toiminta kiinnostaa myös varttuneempia nuoria.

Kylätason toimijaverkoston rakentamisessa ja nuorten ryhmien perustamisessa tärkeänä kanavana ovat olleet paikalliset 4H-yhdistykset ja muut nuorten parissa työskentelevät. Yhteisissä palaverissa on sitoutettu avainhenkilöt, mietitty miten nuoria saataisiin mukaan toimintaan ja valittu myös kylä josta lähdetään liikkeelle. Kylän valintaan on vaikuttanut esimerkiksi se että siellä on paljon nuoria, mutta ei mitään toimintaa heille.

Kokemuksemme mukaan nuoria on vaikea saada innostumaan tämäntyyppisestä toiminnasta pelkästään lehti-ilmoituksien, julisteiden ym. markkinointi materiaalien kautta. Nuoret tarvitsevat toiminnalle kasvot. Hankkeen sitouttamat avainhenkilöt (usein 4H-toiminnanjohtajat, kuntien nuorisotyöntekijät) ovat kutsuneet kylätasolla tuntemiaan nuoria toiminnallisiin infoiltoihin. Joskus nuoria on informoitu hankkeen toiminnasta myös koulussa. Infoilloissa nuoret ovat saaneet tietoa hankkeesta ja remmiryhmä on koottu nuorista jotka ovat innostuneet siitä. Välillä ryhmät ovat syntyneet kuin itsestään ja toisinaan taas ryhmän kokoaminen on ollut hyvinkin pitkä prosessi ja vaatinut ehkä usealla kylällä käyntiä tai ryhmä on muodostunut useiden kylien nuorista.

2.5. Hankkeen toimintamallin rakentaminen

2.5.1 Remmiryhmien toiminta

Remmiryhmien vetämisessä valmentajat / mentorit ovat käyttäneet ryhmäyttämisessä mm. Mikko Aaltosen kirjaa; Turvallinen ryhmä ja itseksi tuleminen. Itse toiminnassa on käytetty soveltuvasti Nuoret Johtajat toimintamallia ja työkaluna mm. projektiseikkailijan Matkaopasta. Osittain edellä mainittuja kirjoja ja 4H:n C-tason TOP-tehtäviä hyödyntäen on koottu Nuoret remmiin-hankkeen Remmiportaati, jota on jaettu ryhmien vetäjille ja 4H-toiminnanjohtajille avuksi remmiryhmän ohjaamiseen.

Remmiportaat Sisällysluettelo

4H-yhdistys Nuoret remmiin –hankkeessa
Tärkeitä tapahtumia 2004
Hankkeen markkinointi ja remmiryhmän
kokoaminen
Yrittäjyyskasvatus

Porras 1

- 1) Tutustuminen
- 2) Oppimissopimus
- 3) Villi unelmointi
- 4) Kuka minä olen?

Porras 2

- 1) Villi ideointi
- 2) Learning Cafe
- 3) Lentävä matto
- 4) Oma kylä, kaupunki tai kaupunginosa tutuksi

Porras 3

- 1) Kaupunkiseikkailu
- 2) Yhden yön retki
- 3) Viikonloppuseikkailu

Porras 4

- 1) Ideoiden parastaminen
- 2) Projektin valinta

Malli 1 (tapahtumien järjestäminen projektit)

Porras 4,5

- 1) Yritysvierailu paikalliseen yritykseen

Porras 5

- 1) Keksitään toimintaryhmälle nimi ja logo
- 2) Ryhmä tekee kuvauksen itsestään ja toiminnastaan nettisivuille (www.nuoretremmiin.fi)
- 3) Ryhmä tutustuu www.nuoretremmiin.fi osoitteessa olevaan Kylänraitti-keskustelufoorumiin

Porras 6

- 1) Meidän firma
- 2) Kylän perustaminen

Porras 7

- 1) Mind Map
- 2) Vastuualueiden jakaminen
- 3) Fiiliskierros
- 4) Fiilisjana
- 5) Lehtijuttu

Porras 8

- 1) Projektin toteutus
- 2) Arviointi toteutuksen jälkeen
- 3) Lehtijuttu

Porras 9

- 1) Fiilisjana
- 2) Uuden projektin ideointi, suunnittelu tms
- 3) Mitä ryhmä tekee nyt?!?

Malli 2 (Yrityssabluuna)

Porras 4,5

- 1) Yritysvierailu paikalliseen yritykseen

Porras 5

- 1) Aloittavan yrittäjän muistilista
- 2) Liikeidea
- 3) Ryhmä tekee kuvauksen itsestään ja toiminnastaan nettisivuille
- 4) Ryhmä tutustuu www.nuoretremmiin.fi osoitteessa olevaan Kylänraitti-keskustelufoorumiin

Porras 6

- 1) Ideasta tuotteeksi
- 2) Tuotteen hinnoittelu

Porras 7

- 1) Elintarviketuotteen omavalvonta
- 2) Elintarviketuotteen pakkaaminen
- 3) Elintarvikkeiden ulkomyynti
- 4) Hyvä myyjä ja mainos

Porras 8

- 1) Myyntiasaston rakennus
- 2) Asiakaspalaute

Porras 9

- 1) Myyntituloksen arviointi
- 2) Ryhmän toiminnan arviointi
- 3) Lehtijuttu

2.5.2 Kouluyhteistyömalli

Nuoret remmiin-hanke on kokeilemalla rakentanut hankeaikana yrittäjyyskasvatukseen liittyvää kouluyhteistyömallia, jota 4H-yhdistykset voisivat käyttää.

Meidän firma/Firmax-harjoitusta testattiin tammikuussa 2004 yhteistyössä Safkamatka-hankkeen (Maaseudun sivistysliitto) kanssa yli 14-vuotiaiden nuorten tapahtumassa.

Tämän pohjalta mallia kehiteltiin eteenpäin ja syksyllä hanke järjesti kouluyhteistyönä yritteliäisyysoppitunteja Ylihärmässä, Etelä-Pohjanmaalla ja Lohtajalla, Keski-Pohjanmaalla. Järjestelyt tehtiin yhdessä paikallisten 4H-yhdistysten toiminnanjohtajien kanssa. Ylihärmän tunnit oli suunnattu 9- luokkalaisille ja kaksoistunnin (90 min) teemana oli valtakunnallinen yrittäjäkuukausi ja yrityksen ideointi. Aluksi keskustelimme nuorten kokemuksista yrittäjyyteen ja yrittäjyyskasvatukseen liittyen. Kartoitimme oliko oppilasryhmällä kummiyritystä tai muuten kokemuksia yritys yhteistyöstä. Tämän jälkeen tehtiin ryhmissä Firmax/meidän firma -harjoitus. Ideoitujen yritysten esittelyn jälkeen keskustelimme mitä ajatuksia harjoitus oli herättänyt ja miltä yritysten ideointi tuntui. Lisäksi suunnittelimme miten luokka voisi jatkossa tehdä yritys yhteistyötä.

Lohtajalla 4 oppituntia kestäneeseen yrittäjyysteemaan osallistui 8. luokan valinnaisaineoppilaita. Ohjelmassa oli alkuorientaationa ”Hässäkkä”-harjoitus yrittäjyysteemalla, Firmax/meidän firma-harjoitus sekä mainontaan ja markkinointiin perehtymistä.

Kouluyhteistyökokeilut jatkuivat vuoden 2005 alussa Pohjois-Pohjanmaalla Limingan yläasteella 8. ja 9. luokkien kansantalouden valinnaisryhmien kanssa. Ohjelma rakentui yrittäjävieraiden puheenvuoroista, paikallisen 4H-toiminnanjohtajan paikallisyhdistyksen esittelystä ja nuorten esittämistä kysymyksistä. Yrittäjävieraina olivat digitaalisten kuvapalveluiden tuottaja Sini Yrjänä ja viihdepalveluiden, mm. äänentoisto, tuottaja Marko Ertunc.

Pohjois-Pohjanmaalla voitiin kokemusten perusteella muodostunutta ohjelmaa jo mainostaa 4H-yhdistysten omaan käyttöön. Tähän tarttui Merijärvi, jossa kokeiluun osallistui 22 8-luokkalaista ja noin 15 9-luokkalaista oppilasta. Yrittäjävieraina olivat luontashoitoyrittäjä Riitta Ström ja matkailutilayrittäjä Kosti Nahkala.

Nuoret remmiin-hankkeen kouluysteistyömalli, jonka pituutta voi soveltaa aikataulun mukaan:

1. Hässäkkä -harjoitus

Toimii alkuorientaationa yrittäjyyskasvatusteemaan. Jokainen oppilas saa kysymyksen, johon täytyy kerätä vastaus kaikilta muilta oppilailta.

Esimerkkikysymyksiä: Yrittäjän paras ominaisuus? Koirani nimeksi laittaisin? Jos olisin puu, niin mikä? Paras yritys Suomessa mielestäni on? Hyvä asiakaspalvelija on? Talvessa parasta on? Isona aion olla? Yrittäjyyskasvatus on mielestäni? Sukulaisissani/ tuttavissani on _____ yrittäjää?

2. Paikallinen yrittäjä kertoo omasta työstään ja päätymisestään yrittäjäksi

3. Firmax -harjoitus

4. Firmax -harjoituksen lopputuotoksena syntyvät mainokset voi videoida ja katsoa lopuksi.

5. Keskustelua yrittäjyydestä + suunnittelua miten luokka voisi tehdä yritysysteistyötä

6. Markkinointiin ja mainontaan perehtyminen

- muistellaan parasta tv-mainosta minkä kukin muistaa
- mitä logo kertoo yrityksestä? Kerätään lehdistä firmojen logoja ja tutkitaan mitä ne kertovat yrityksestä.
- mitä tehokeinoja mainoksissa käytetään? Mitkä mainokset vetoavat oppilaisiin eniten? Etsitään lehdistä mainoksia ja tutkitaan niitä. Jokainen valitsee parhaan mainoksen.

7. Eri medioiden mainokset: mainostaminen/viestintä internetissä, suoramarkkinointi, lehti – ja tv-mainokset, radiomainonta jne

Yrittäjyyskasvatusysteistyössä liikkeelle voi lähteä pienin askelin, esimerkiksi yhden koululuokan kanssa.

Firmax

- Ryhmien tarkoituksena on perustaa firma.
- Kunkin vaiheen työstämiseen on varattu tietty aika.
- Ohjaaja kertoo tehtävät ja ottaa aikaa.
- Määräajan kuluttua vaihdetaan tehtävää.
- Lopuksi ryhmät esittelevät firmansa toisille ryhmille.

1. Esittely (10 min)

- Valitkaa joukostanne sihteeri, joka kirjaa fläppitaululle tiedot, joita jokainen kertoo itsestään,
- Harrastukset
- Työt, joita on tehnyt (esim. kesätyöt, kotityöt, joita osaa tehdä, ym ym.)
- Missä on hyvä (jokainen sanoo vähintään 2 asiaa!)

2. Toimiala ja työrooli (20min)

- Keksikää yritysidea fläpillä lukevien ominaisuuksienne perusteella.
- Perustakaa uusi yritys ja määrittäkää
 - yrityksen toimiala
 - jokaisen työrooli firmassanne (toimitusjohtaja, sihteeri, kirjanpitäjä, myyntipäällikkö, tuotantopäällikkö, muu henkilökunta jne)

*** Yrityksen nimi, päätuote/palvelu ja kohderyhmä**

- Keksikää firmallenne nimi ja valitkaa sille päätuote tai palvelu sekä kohderyhmä kenelle se on suunnattu.

3. Logo (10min)

- Suunnitelkaa ja piirtäkää yrityksellenne logo

4. Radio tai TV-mainoksen suunnittelu ja toteutus (30 min) + yrityksen esite/lehtimainos

- Suunnitelkaa yrityksellenne, tuotteelle tai sen palvelulle sellainen mainos, että voitte esittää sen. Suunnitelkaa miten esitätte TV- tai radiomainoksen muille ryhmille.

5. Yrityksen mainoksen esitys + fläppitekstien esitys

- Esittäkää mainos muille ryhmille! + joku ryhmästä kertoo fläppien pohjalta miten yritys syntyi.

2.6. Nuorten ryhmät

Nuorten ryhmien perustaminen aloitettiin porrastetusti elokuussa 2003. Kesään 2004 mennessä toimintaryhmiä oli syntynyt noin 40. Osa ryhmistä toteutti projektin vuoden 2004 aikana ja ryhmä joko hajosi tai on "jäähyllä" ja vuoden lopussa remmiryhmien määrä oli noin 30. Tässä on mukana myös muutama uusi ryhmä, jotka perustettiin vuoden 2004 aikana. Ryhmän loppuminen on johtunut mm. nuorten elämäntilanteen muutoksesta, kuten opiskelujen alkaminen toisella paikkakunnalla. Ohessa on muutama esimerkki toimintaryhmistä.

2.6.1 Ruukin Vaikuttajanuoret (**VaiNu**)

Syksyllä 2003 Ruukissa tehtiin Nuoret remmiin-hankkeen tiimoilta nuorille kysely, johon vastanneista yli puolet halusivat vaikuttaa oman kuntansa asioihin. Nuorten vaikuttajaryhmän perustamista oli mietitty jo kauan ja näin Nuoret remmiin -hanke antoi lopullisen sysäyksen sellaisen perustamiselle. Maaliskuussa 2004 Ruukkiin valittiin vaaleilla nuorten vaikuttajaryhmä, jonka nimeksi on tähän mennessä vakiintunut Ruukin Vaikuttajanuoret eli VaiNu. Ryhmään kuuluu yhteensä 18 nuorta, joista kuusi on varajäseniä. Jäsenten ikä vaihtelee neljästätoista seitsemääntoista. Ryhmä toimii seitsemällä kylällä, Ruukin kunnan alueella. Sen tehtävänä ja tavoitteena on mm. parantaa nuorten elinoloja sekä toimia nuorten äänitorvena, eräänlaisena linkkinä kunnassa asuvien nuorten ja kunnan päättäjien välillä. Lisäksi ryhmä järjestää toimintaa nuorille.

Ryhmä on ensimmäinen laatuaan Ruukissa, eli se on eräänlainen koeryhmä. Tämän vuoksi alkuun pääseminen on tuntunut välillä hankalalta, koska monet asiat kuten ryhmän tavoitteet ja toimintatavat olivat pitkään melko lailla haussa. Välillä myös epätietous tulevaisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista häiritsee. Eikä ryhmämmeäkään vielä ole täysin yhtenäinen mm. sen takia, että sen kaikki jäsenet eivät ole vielä varmoja ryhmän toiminnasta, eivätkä sen vuoksi ole päässeet täysin mukaan sen toimintaan. Vaikka puhtaalta pöydältä aloittaminen on tuntunutkin hankalalta, on se kuitenkin ollut mukavaakin ja samalla eräänlainen oppimisprosessi. Mukana olo ryhmässä sekä kokouksiin osallistuminen antaa ja opettaa varmasti paljon jokaiselle ryhmämme jäsenelle tulevaisuuttakin ajatellen.

Toukokuussa pyöräytimme toimintamme käyntiin pitämällä orientaatioviikonlopun, jossa tutustuimme toisiimme sekä rajasimme tavoitteitamme ja toimintatapojamme. Kesäkuussa aloitimme ryhmän johtosäännön tekemisen, joka on nyt hyväksymistä vaille valmis. Silloin myös teimme kunnanhallitukselle aloitteen erään kiinteistön kunnostamisesta nuorisotaloksi. Kunnanhallitus jätti kuitenkin asian pöydälle. Olemme saaneet nuorilta muutamia aloitteita, joita nyt mietimme ja alamme osaa niistä toteuttamaan ja viemään eteenpäin. Aloitteita on tullut esim. skeittirampin rakentamisesta ja joidenkin teiden päällystämisestä. Kyläfestareiden toteutukseen mukaan lähtö on ollut hyvä aloitus ryhmämme toiminnalliselle puolelle.

Laura Pistemaa
Ruukin Vaikuttajanuorten pj.

2.6.2 Pyhänkosken Nuoret Yrittäjät (PNY)

Ryhmässä on 6 nuorta, iältään 15-17 vuotta. Kolme tyttöä ja kolme poikaa.

Pyhänkosken nuoret halusivat pitää omalla kylällään kioskia. Kylällä Pyhäjoen varressa on kunnan omistama kioskirakennus, jossa aikaisempina vuosina on kyläyhdistys pitänyt kioskitoimintaa talkoo periaatteella. Kyläyhdistys ei ollut halukas alkamaan työnantajaksi eikä palkanmaksajaksi. Kyläyhdistyksen hallitus lupasi tukea nuoria muuten kioskitoiminnassa, he antoivat lainaa nuorille jäätelöiden ja muiden tarvikkeiden oston, neuvoivat omavalvonta- ja tiliasioissa jne.

Nuoret kokoontuessaan päättivät perustaa avoimen yhtiön nimeltä Pyhänkosken Nuoret Yrittäjät (PNY). Avoimen yhtiön perustamisesta löytyi tietoa sekä netistä että 4H:n yrittäjyyskasvatus kansioista. Avoimen yhtiön perustamispaperit lähtivät Patentti- ja Rekisteri hallitukseen 8. toukokuuta ja yhtiö sai Y-tunnuksen verotoimistolta 14.5. Rekisteröinti maksoi 152 euroa. Lisäselvitystä vaadittiin yhtiön nimenkirjoittajista ja yhtiön nimenkirjoitustavasta sekä tilikauden tarkemmasta määrittelystä. Lisäksi vaadittiin maistraatilta lupaa edunvalvojilta, koska nuoret ovat kaikki alaikäisiä.

Maistraatissa ei ollut varsinaista hakulomaketta, mutta lupahakemuksessa tuli selvittää miksi alaikäiset nuoret haluavat perustaa yhtiön, perustelut yrityksen perustamisen tärkeydestä. Jokaisen nuoren vanhemmat laativat samansisältöisen hakemuksen. Lisäksi jokainen nuori velvoitettiin antamaan oma suostumus lupahakemukseen. Nämä paperit lähtivät Raahen maistraattiin 4.6, jonka jälkeen saivat yhtiömiehet ja edunvalvojat täydennyspyynnön, jossa pyydettiin toimittamaan tarkennettu talousarvio sekä suostumus hakemukseen nuorilta, jossa he ilmoittavat että ovat tietoisia velvoitteista ja vastuista, joita yhtiömiehenä olo aiheuttaa.

Myönteinen päätös saatiin juhannusaattona, maistraatti hyväksyi kunkin yhtiömiehen edun mukaisesti luvan perustaa avoin yhtiö. Maksu oli jokaiselta nuorelta 75 euroa. Yhteensä tästä kertyy yhtiömiehille maksettavaa 450 euroa. Kaksi yhtiömiehistä on kaksosia ja heidän perheelleen maksu on siis 150 euroa. Maksu tuntui sekä edunvalvojistakin että yhtiömiehistä aika kohtuuttomalta, joten laadimme yhdessä 4H-liiton lakimiehen Reijo Petrellin kanssa pyynnön siitä, että maistraatti vapauttaisi päämiehet maksusta. Perusteluina esitettiin seuraavaa: kyseessä on pienimuotoinen yritys, jossa yrittäjyyttä harjoitellaan, perittävä maksu vesittää pahasti kioskitoiminnasta saatavaa tuloa yhtiömiestä kohden, yrittäjyyttä tulisi myöskin yhteiskunnan kannustaa, asioita on hoidettu yhteisillä asiakirjoilla, joten maksu tulisi kohdistaa yhtiöön. Oikaisuvaatimus hylättiin.

Kioski toimi elokuun puoleen väliin saakka. Yhtiömiehet tasoittivat lopussa työaikansa siten, että kaikki yhtiökumppanit tekivät saman verran töitä. Lopuksi maksettiin velat ja arvonnisäverot ym. maksut ja tasattiin tulos yhtiökumppaneiden kanssa. Kioskitavaraakin jäi hurjan alennusmyynnin jälkeenkin jaettavaksi.

Nuoret olivat suhteellisen tyytyväisiä kesän ansioihinsa. Tarkoituksena on jatkaa kesäkioskia myöskin ensi kesänä. Toivottavasti kesä 2005 on lämmin ja jäätelömenekki tuplaantuu...

Liisa Nivala
projektiohjaaja
Nuoret remmiin -hanke

2.6.3 Kivijärven kioskitiimi, Evijärvi

Meidän ryhmämme nimi on Kivijärven kioskitiimi. Tiimissämme on jäseniä 12, iältään 12-17-vuotiaita tyttöjä ja poikia. Tiimimme aloitti toimintansa 2. päivä kesäkuuta, mutta kokoonnuimme sitä ennen tietenkin muutaman kerran ja sovimme käytännön asioista. Ryhmä toimii Evijärven Kivijärvenkylässä, Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan rajalla.

Ryhmämme pyöritti jäätelökioskia kesällä -04. Tarkoitus oli tarjota kylän nuorille kesätoita ja saada niistä palkkaa, ja onnistuimme tavoitteessa todella hyvin, vaikka kesän sadepäivät välillä hieman lannistivat myyntiä. Kioskiin otettiin myyntiin myös kahvia ja pullaa, joka meni erittäin hyvin kaupaksi. Kivijärven kylätoimikunta lahjoitti kioskille kioskirakennuksen, pakastimen ja jääkaapin.

Koko ryhmämme jaettiin kolmeen neljän hengen ryhmään. Jokainen ryhmä toimi kolme päivää töissä, ja kuusi vapaalla. Ryhmän sisällä oli kaksi vuoroa, 12-16 ja 16-20. Tuuraaja oli jokaisen hommattava itse. Vastuuhenkilönä toimi 4H-toiminnanjohtaja Hanna Honkaniemi, joka toimi myös rahastonhoitajana. Hanna toimitti myös jäätelöt, karkit yms. meijeriltä kioskille. Kioskitoiminnassa ei ollut liiemmälti ongelmia, paitsi tukkutilausten kanssa. Osa porukasta halusi jotain tiettyä tavaraa, vaikka ilman sitä oltaisiin pärjätty hyvin. Hinnoista oli pientä kiistelyä ja ne tuntuivat vaihtuvan ryhmien mukana. Osalle ryhmän jäsenistä rahojen käsittelyminen oli vaikeaa, ei tiedetty mitä pitää viedä pankkiin, mitä erilaisille lapuille tehdään jne. Onneksi he tottuivat rahojen käsittelyyn kokemuksen myötä. Rahat jaettiin työtuntien perusteella, eli mitä enemmän kävi töissä, sitä enemmän sai rahaa tilille, ja päinvastoin.

Kesän lopussa jaettiin rahat tiimiläisten kesken. Summa jonka saimme kesän aikana ylitti lähes kaikkien odotukset; saimme paljon enemmän rahaa mitä odotimme. Kesä meni loppujen lopuksi erittäin hienosti pienistä vastoinkäymisistä huolimatta, ja olisi erittäin mukavaa saada myös ensi kesälle tiimi pystyyn. Kioski oli erittäin mukava kesätyöpaikka, sai harjoitusta ja sai myös olla ihmisten parissa.

Kioskitiimin toiminnasta tehtiin keväällä yhtymäilmoitus verottajalle ja tiimi toimii sen pohjalta.

Salla ja Tiina
Kivijärven kioskitiimi

2.6.4 Ylijoki –remmi, Nurmon Ylijoki

Ryhmässämme on 9 jäsentä; 3 tyttöä ja 6 poikaa. Toimimme Ylijoen kylässä, Nurmossa, Etelä-Pohjanmaalla. Järjestämme Nuopparia (= nuorisokahvilaa) Ylijoen koulun kerhotilassa yli 12-vuotiaille nuorille. Haluamme järjestää kylän yli 12-vuotiaille nuorille nuopparia sen takia, ettei kylällämme järjestetä tälle ikäryhmälle minkäänlaisia toimintaa. Ylijoki –remmi on järjestänyt mm. discoja ala-asteikäisille ja vappuriehan ylijokilaisille. Järjestimme vappuriehan 2004 yhteistyössä Seinäjoen Kansalaisopiston kanssa. Ylijoen posliininmaalarit järjestivät oman 20-vuotisnäyttelynsä kerhotilassa samanaikaisesti kuin meillä oli vappurieha. Joulukuussa järjestämme ala-asteikäisille pikkujoulu discon ja talvella/ keväällä on tarkoitus järjestää jokin ”rieha” koko ylijoelle. Vaikeuksia on tuottanut koulun asenne nuoria ja meidän nuopparia kohtaan. Koulu ei voi sallia nuorten järjestämiä juttuja koulun alueella, vaan ajattelevat automaattisesti meidän rikkovan paikkoja ja tekevän muuta pahaa. Myös koulun puolelta tuleva syytely ja mustamaalaus tuotti ongelmia varsinkin kerhotilan siisteydestä puhuttaessa. Ylijoki-remmin ja koulun keittäjän kanssa järjestettiin jo ” siivous” – kokouskin, kun ei meinaa

keittäjälle riittää ihan tavallinen siivous. Myös koulun ja meidän välillä tapahtuvat tietokatkokset vaikeuttavat asioita, sillä meidän sohvan hankinta-projektikin kaatui tietokatkokseen. Meidän mielestä koulun ei saisi kohdella nuorisotoimintaa erilailla kuin aikuistoimintaa ja ennakoluulot nuoria kohtaan täytyisi karistaa jo heti alussa. Nuorten pitäisi antaa toimia silloin kun heillä itsellään on kiinnostusta.

Mukavinta on ollut tavata kavereita ja järjestää yhdessä toimintaa ja virikkeitä kotikylällemme, joka on muuten aika toimeton. Nuopparissa näkee kavereja, joita ei muuten kovin usein näe. Varsinkin kesällä, nuoppari on oiva paikka nähdä kavereita, joita ei muuten näe. Mukavaa on ollut myös järjestää toimintaa kyläläisille sekä lapsille että vähän vanhemmille. Hienoa on ollut nähdä kyläläisten tyytyväisyys meidän remmimme toimintaan sekä saavutettu luottamus. Oli myös tosi mukavaa osallistua remmi-päivään ja hankkia lisää rahaa.

Me ollaan opittu monenlaista lyhyen remmi-uramme aikana, kun ollaan järjestetty tapahtumia muun muassa yhteistyöstä, yrittäjyydestä sekä 4H-toiminnasta. Tapahtumia pitää pohtia yhdessä ja useasti, sillä kaikenlaisia ideoita voi yrittää toteuttaa. Järjestelyt ja tavaroiden hankkimisen pitää aloittaa tarpeeksi aikaisin, ettei tule kiirus. On parempi jakaa vastuuta koko ryhmälle, eikä ainoastaan yhdelle. Vappuriehää järjestettäessä opimme tämänkin asian.. On tärkeää, että ainoastaan yksi remmistä hoitaa tili- ja raha-asiat, niin ei tule ongelmia.

Anu Mattila
Vastuuhenkilö
Ylijoki –remmi

2.6.5 Kannuksen nuorten ryhmä (**M.A.T.A.M.I**)

Olemme kuusi 15-25-vuotiasta tyttöä ja kuulumme M.A.T.A.M.I. nimiseen ryhmään. Ryhmämme toimii Keski-Pohjanmaalla pienessä Kannuksen kaupungissa. Aloitimme toimintamme helmikuussa 2004 villillä ideoinnilla. Muutaman tapaamisen jälkeen päätimme, että haluamme järjestää lapsille toimintaa kesän ajaksi. Suunnittelimme koko kevään ajan tulevaa ohjelmaamme. Kesäkuun lopulla yritimme järjestää pyöräretken Korpelan padolle, mutta se peruuntui vähäisen kiinnostuksen takia. Myös retki Wasalandiaan peruuntui samasta syystä. Heinäkuun alussa alkoi käsityökerho, lapsiparkki ja leikkikerho, joista käsityökerho toi eniten kiinnostuneita. Kerhot jatkuivat heinäkuun loppuun. Elokuun alussa, kotiseutupäivien aikaan, ryhmämme oli töissä erään museorakennuksen yhteydessä toimineessa kahvilassa. Syksyllä ryhmämme on elänyt hiljaiseloa, koska opiskelu on vienyt suurimman osan ajastamme. Aiomme kuitenkin jatkaa toimintaamme.

Vaikeinta toiminnassa on ollut ihmisten kiinnostuksen herättäminen. Olemme oppineet, että kauppojen ilmoitustauluilla olevat mainokset ovat aika hyödyttömiä ja mainonta pitäisi toteuttaa jollakin toisella tapaa. Lehti-ilmoitukset olisivat tehokkaampia, mutta ne ovat liian kalliita. Mukavinta on ollut tutustuminen uusiin ihmisiin ja lasten kanssa toimiminen.

Tuulia Mikkola
nuori ryhmästä

2.6.6 Lumijoen Mammaryhmä, Lumijoki

Lumijoen kunnasta löytyy kotiäitejä ja kotona työtä tekeviä nuoria äitejä, siksi syntyi ajatus mammaryhmästä syyskuussa 2003. 4H-yhdistyksen hallitus kannatti tätä ajatusta kotiäitien ryhmästä. Kerhoa mainostettiin SRK:n perhekerhossa, terveystalolla ja 4H:n jäsenille.

Ensimmäisellä kerralla tupa oli täynnä 8 äidin ja 24 lapsen voimin. Mammaryhmän ideana on vaihtaa kuulumisia ja saada toisilta vinkkejä arkipäivän asioihin. Oman osaamisen hyödyntäminen ryhmässä on ollut kaikin puolin suotavaa. Ideoita toimintaan onkin tullut runsaasti, ja ongelmana on ollut lähinnä oli tilojen riittävyys suuren ryhmän vuoksi. Syksyn ja kevään 2004 ohjelmassa oli: täytekakun koristeluvinkkejä, arjen taitojen vaihtamista toisten kanssa, kankaanpainantaa, lasten tavaroiden kierrätyspäivä, talouden hallintavinkkejä, pohdintaa äitiydestä ja paljon muuta.

Ryhmästä postui muutama äiti työelämän pyörteisiin, mutta tekstiviestien lähettelyn jälkeen ryhmä heräsi henkiin taas talvipakkasten väistyessä. Ryhmässä järjestettiin kierrätyspäivä, hankittiin lapsille uusia leluja ja mainostettiin ryhmää terveydenhoitajille ja kunnan sosiaalityöntekijälle. Toukokuussa kerhoon saatiin kaksi uutta paikkakunnalle muuttanutta nuorta äitiä. Toiminta piristyi uusien äitien tultua mukaan ja kesälomalle maltettiin jäädä vasta heinäkuussa.

Mammojen vetovastuu kerhossa on korostunut. Toiminnanjohtaja on vierailija ja motivoija. Mukavinta kerhossa on mammojen mielestä ollut yhteiset kokemukset äitiydestä sekä onnistumisen ilo. Äidit ja lapset ovat saaneet uusia ystäviä. Kinaa on välillä aiheuttanut äitien keskinäiset erimielisyydet ja lasten pienet riidat.

Heidi Honkimaa
Lumijoen 4H-yhdistyksen tj.

Toinen Mammaryhmä toimii Rannikon 4H-yhdistyksen toimesta Raahessa. Ryhmässä on sovittu, että yhdellä äideistä on vuorollaan mahdollisuus toimittaa kokoontumisen aikana omia asioitaan.

Ryhmään on saatu uusia jäseniä, jos joku on ryhmästä jäänyt pois. 4H-yhdistyksen toiminnanjohtaja on tuonut kokoontumisiin sisältöä ja materiaaleja, mutta pääasiassa äidit ideoivat toiminnan.

3. Nuoret remmiin-hankkeen järjestämät tapahtumat ja kilpailut

3.1 Yhteistyö kylillä toimivien koulujen ja järjestöjen kanssa

Hankkeen tavoitteena on myös saada uusia jäseniä olemassa oleviin kyläyhdistyksiin ja järjestöihin. Oppilaitosten ja järjestöjen kanssa on järjestetty nuorille toiminnallisia tapaamisia, esimerkiksi järjestömessuja. Tapaamisten yhteydessä järjestöillä on ollut mahdollisuus kertoa toiminnastaan ja rekrytoida nuoria mukaan.

Ruukin yläasteella ja lukiossa järjestettiin hankkeen aloitteesta 20.9.03 järjestömessut. Järjestöillä oli mahdollisuus tehdä toimintaansa tunnetuksi ja hankkia samalla uusia nuoria jäseniä. Messuille kutsuttiin kaikki Ruukin alueen järjestöt, paikalla oli noin 20 järjestöä esittelemässä toimintaansa. Päivän aikana messuilla vieraili noin 400 oppilasta.

Karijoen järjestöiltä oli nimeltään Suuri Seikkailu. Tapahtuma oli NURTSI:n eli nuorten ryhmän järjestämä. Illan aikana nuorilla oli mahdollisuus tutustua mm. mikroautoiluun ja ammuntaan. Palokunta ja VPK järjestivät myös auton romutus näytöksen, josta kuva ohessa. Vastaavanlaisia tapahtumia järjestettiin myös Vihannissa, Töysässä ja Kauhavalla.

3.2 Remmipäivä Seinäjoen Nuorisokeskuksessa

Etelä-Pohjanmaan remmiryhmät tapasivat toisiaan ja tutustuivat toistensa toimintaan Remmipäivässä 4.6.2004. Kaksi remmiryhmää myi valmistamiaan tuotteita Seinäjoen Nuorisokeskuksen pihalla ja näytelmäryhmä esittäytyi teatterin lavalla. Nuoret saivat kokemusta markkinatapahtuman järjestämisestä, myyntityöstä ja esiintymisestä. Maaseutu ja kaupunki tekivät yhteistyötä; maaseudun kylissä toimivat nuorten ryhmät saivat näkyvyyttä kaupungissa ja kaupungin asukkailla oli mahdollisuus viihtyä nuorten järjestämässä tapahtumassa. Kaikenikäiset ihmiset tapasivat toisiaan. Kolmen aktiivisesti remmipäivässä esiintyneen ja myyntityötä tehneen ryhmän lisäksi muutamat ryhmät esittelivät tapahtumassa toimintaansa.

3.3 Ylimaakunnalliset tapaamiset

Yhtenä Nuoret remmiin-hankkeen tavoitteena on nuorten verkostoituminen seutukunnallisesti, maakunnallisesti ja ylimaakunnallisesti. Verkostoitumalla etsitään ja levitetään hyviä käytäntöjä nuorten toimintaryhmien tuloksista kylien kehittämiseksi sekä kohotetaan maaseudun ja maaseudulla asuvien nuorten imagoa ja identiteettiä syrjäisyyden mentaliteetin voittamiseksi. Ylimaakunnallisissa tapaamisissa hankkeen myötä perustettujen toimintaryhmien nuoret tapaavat toisiaan.

3.3.1 Wanha Karhunmäki, Lapua 2003

Ensimmäinen ns. ylimaakunnallinen tapaaminen pidettiin Lapualla, Wanhassa Karhumäessä 6.-7.8.2003. Seminaarin aiheena oli "Nuoret, yrittäjyys ja maaseudun kehittäminen". Nuorilla oli mahdollisuus kehittää workshopeissa yrittäjyyteen ja kylien kehittämiseen liittyviä asioita. Paikan päällä oli myös yrittäjiä kertomassa kokemuksistaan. Seminaariin osallistui noin 40 nuorta Pohjanmaan alueelta.

3.3.2 Kyläfestarit Ruukissa 2004

Idea yhteiselle nuorten tapaamiselle lähti liikkeelle talvella 2003, kun huomattiin kuinka erilaisia kaikki remmiryhmät keskenään ovat. Samaan aikaan nuorten keskuudessa, jotka tavalla tai toisella olivat osallistuneet Nuoret remmiin-hankkeeseen, lausuttiin ääneen tarve uudelle ylimaakunnalliselle tapaamiselle.

Ensimmäisen kerran festaritimi kokoontui tammikuussa 2004. Tuolloin ei vielä tiedetty mitä tapahtuu, missä ja milloin, vaan kirjava ryhmä Tyrnävä-Kokkola-akselilla aloitti parin päivän mittaisen pähkäilemisen Idols:n mittaisella tauolla.

Kun ryhmä aktiivisia ja idearikkaita nuoria lähtee miettimään ylimaakunnallista tapaamista, ei ideoiden lennolla ole rajaa. Näiden visioiden sekalaisen kirjon ympärille päätettiin lopulta rakentaa oma hanke, joka vielä paremmin mahdollistaisi nuorten, festareiden mittaisen, oppimisprosessin. Rahoitus haettiin Nouseva Rannikkoseutu ry:ltä. Hankkeen budjetti oli 18 150 euroa ja projektipäällikkönä kahden kuukauden ajan toimi Anna Liinamaa.

ELÄMÄÄ HAVAITTU –We have a possibility

Festareita työstettiin reilun puolen vuoden ajan. Hankkeen lähtökohtana oli järjestää ylimaakunnallinen tapaaminen, nuorten oppimisprosessina, jonka tavoitteena oli tukea 4H-järjestön keskeistä toimintaperiaatetta; tekemällä oppimista.

Hankkeen tavoitteet olivat:

- a) kokeilla yrittäjämäistä toimintaa nuorten projektin kautta
- b) tarjota esiintymisareena nuorille esiintyville taiteilijoille ja bändeille
- c) kehittää kyläläisten yhteisöllisyyttä ja kyläyhteisön kulttuuria
- d) vahvistaa Ruukin kyläkuvaa ja imagoa.

Festarit järjestettiin 3.-5.8.2004 Ruokolahden lavalla ja Paavolan Nuorisoseuran ympäristössä Paavolan kylässä, Ruukissa, Pohjois-Pohjanmaalla. Järjestelyt tehtiin tiiviissä yhteistyössä Nuoret remmiin – ja ELÄMÄÄ HAVAITTU-hankkeiden, Paavolan Nuorisoseuran, Ruukin kunnan nuorisotoimen ja Ruukin 4H-yhdistyksen kanssa.

Festareiden pääsanoma ELÄMÄÄ HAVAITTU – We have a possibility suunnattiin Nuoret remmiin-hankkeen kohderyhmän nuorille. Heidän keskuudessaan on koko ajan yleistymässä ajatus, jonka mukaan maaseudulla ei ole mahdollisuuksia. Tapahtumalla haluttiin osoittaa, että myös maaseudulla on mahdollisuuksia - ne on vain löydettävä.

Festareiden ohjelmassa oli tiistaina 3.8 ympäristötaideprojekteja taiteilija Kari Tykkyläisen johdolla sekä lavatanssit. Kävijöitä oli noin 300. Keskiviikkona ohjelmassa oli toimintapisteitä, valistusta ja bändejä. Toimintapisteissä nuoret muun muassa maalasivat

unelmiensa kylän, saivat tietoa 4H:n kansainvälisen vaihdon mahdollisuuksista, tutustuivat melomiseen ja sirkustoimintaan. Iltabileissä pääesiintyjänä oli Lumo. Kävijöitä oli noin 450. Torstaina vuorossa oli teatteria ja päätösbileet.

Nuoret remmiin-hanke järjesti kyläfestareille bussikuljetuksen Etelä- ja Keski-Pohjanmaalta. Bussissa festareille tulivat myös Töysän 4H-yhdistyksen remmiryhmän vieraana olleet englantilaiset Young Farmers -nuoret.

Festarialueella remmiryhmät esittelivät omaa kotikyläänsä ja remminsä toimintaan julisteklakaatein. Remmiryhmät tapasivat toisiaan ja vaihtoivat kokemuksia toiminnastaan.

3.3.3 Yrittäjäys- ja vaikuttamisretkipäivät

Kolmas nuorten ylimaakunnallinen verkostoitumistapahtuma päätettiin järjestää alueittain kolmena eri tapahtumana Etelä-, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla. Remmiryhmät saivat ideoida retkipäivän sisältöä projektiohjaajien tuella ja syntyi 3 erilaista yrittäjäyteen ja vaikuttamiseen liittyviä tutustumiskohteita sisältävää ohjelmarunkoa. Retkipäivät toteutettiin huhtikuussa Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla 9.4 ja Etelä-Pohjanmaalla 18.4.2005.

Keski-Pohjanmaalla mukana oli noin 30 nuorta 4 remmiryhmästä ja ohjelmassa: käsityötaalo Loftet, tutustuminen Kauppakamariin sekä Alkulan 4H-tilaan Vaasassa. Pohjois-Pohjanmaalla oli mukana 13 nuorta kahdesta remmiryhmästä. Retkellä tutustuttiin: Limingassa toimivaan yksityiseen hoitolaitokseen, Stora-Enso Oulun tehtaalla toimijoiden ammatteihin sekä Haaparannassa Station-nuorisotaloon. Etelä-Pohjanmaalla päivään osallistui 24 nuorta 7 remmiryhmästä. Tutustumiskohteina olivat: Lapuan kulttuurikeskus Paukku, savipaja Lintukoto ja Karting Center Seinäjoki. Lapuan nuorisotalolla nuoret kuulivat puheenvuoroja aiheista: nuoren vaikuttamismahdollisuudet, yhdistykset ja järjestöt-vaikuttamisen väylinä sekä EU:n nuoriso-ohjelmasta.

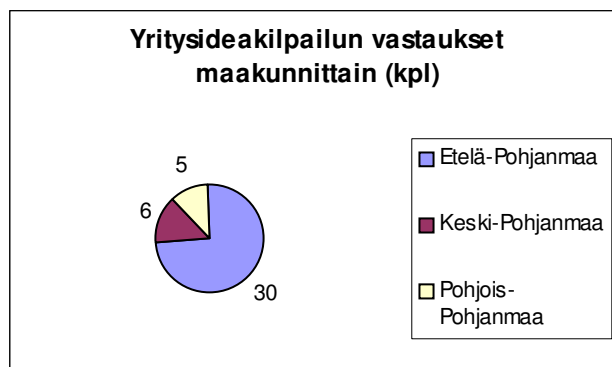
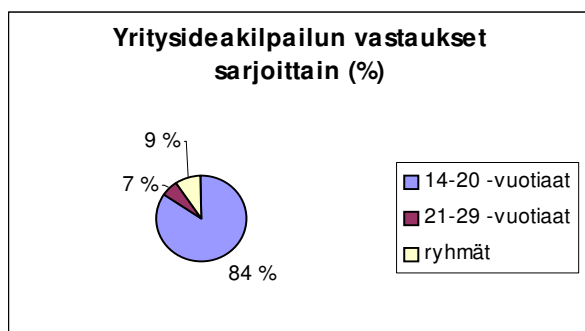
Lisäksi retkipäivissä oli mukana vapaa-ajanohjelmana: hohtokeilusta, elokuvanäytös ja kartingajoa.

3.4 Yritysideakilpailu

Nuoret remmiin -hanke järjesti 14-29 -vuotiaille Pohjanmaan alueen nuorille avoimen yritysideakilpailun 1.3.-31.5.04. Yritysideakilpailun avulla pyrittiin lisäämään nuorten kiinnostusta yrittäjyyteen sekä löytämään tuoreita, toimivia yritys- ja tuoteideoita. Kilpailuun osallistuttiin internetissä osoitteessa www.nuoretremmiin.fi täytettävällä sähköisellä lomakkeella. Lomakkeessa kysyttiin uutta tuotetta tai palvelua, tuotteen/palvelun kohderyhmää, tuotteen/palvelun toteutusta, tarvittavia toimitiloja, kalusteita, koneita yms, tuotteen/palvelun markkinointia, idean rahoitusta ja muuta tärkeää mitä idean kehittäjä halusi mainita. Kilpailussa oli kolme sarjaa; 14-20-vuotiaat, 21-29-vuotiaat ja ryhmät. Kilpailuun sai osallistua yhdellä idealla Pohjanmaan alueella.

Kilpailuun tuli yhteensä 44 yritysideaa. Ideoista 30 tuli Etelä-Pohjanmaalta, 6 Keski-Pohjanmaalta ja 5 Pohjois-Pohjanmaalta. 14-29-vuotiaiden sarjaan tuli vastauksia 37, 21-29-vuotiaiden sarjaan 3 ja ryhmien sarjaan 4. Kilpailuun osallistuneet olivat yksittäisiä nuoria. Koululuokat eivät osallistuneet kilpailuun, vaikka kolmen maakunnan yläasteille ja lukioihin lähetettiin osallistumiskutsu ja kilpailumateriaalia. Kilpailuun tulleet ideat olivat melko perinteisiä; monet ideoista liittyivät kotipalveluun tai luonnon hyödyntämiseen. Esimerkkejä tulleista yritysideoista: Kotityöpalvelu, kotiruokapalvelu, metsuripalvelu, pihapuiden kaato, luontosafareita lapsille, hirsirakentaminen, lomalaisille eläinhoitola, luonnollista luonnon hoitoa eläimillä, nauruterapia, kahvila, äänentoistolaitteiden huollot ja asennukset ja peltoautokorjaamo.

Kilpailun arvosteluraatiin kuuluivat Oulun Uusyrityskeskuksen toimitusjohtaja Seppo Kaijalainen, Pohjois-Pohjanmaan liiton kyläkoordinaattori Kaisa Uusioja, Keski-Pohjanmaan 4H-piirin toiminnanjohtaja Sauli Tuikka ja yrittäjä Ilkka Raatikainen.

Voittaja oli 14-20 -vuotiaiden sarjassa Tiina Jokela, Kauhajoelta, Myyjäiskylä -idealla. Ajatuksena oli, että myyjäiskylästä voisivat esimerkiksi nuoret varata pieniä leikkimökin kokoisia mökkejä erilaisten tuotteiden myyntiin. 21-29 -vuotiaiden sarjan voitti Tommi Alhonmäki Seinäjoelta, Kotityö/ateriapalvelu-idealla. Siinä tarjottiin siivous- ja ateriapalveluita ihmisten koteihin - uraheimisille, liikuntarajoitteisille, lapsiperheille ja kaikille, joilla ei aika tai innostus riitä kotitöiden tekoon. Ryhmien sarjan voitti Marianne Kukkola, Tea Koskela ja Janni Mikkonen Halsualta, Lastenjuhlapalvelu-idealla. Lastenjuhlapalvelun kohderyhmänä ovat ensisijaisesti epätoivoiset vanhemmat. Yritys järjestää ohjelmat ja materiaalit lastenjuhliin teemoittain esim. prinsessajuhlat, tylpahkan syysjuhla tai vaikka matka maailman ympäri.

3.5 Yrittäjyyskasvatusseminaarit

3.5.1 Vuorovaikutteinen yrittäjyyskasvatusseminaari Oulussa

Nuoret remmiin-hanke järjesti Yrittäjyyskasvatusseminaarin 18.5.2004 Oulun Eedenissä. Yrittäjyyskasvatusseminaari oli suunnattu aikuisille, jotka ovat tekemisissä yrittäjyyskasvatuksen kanssa tai kiinnostuneita siitä. Työpäivän tarkoituksena oli myös pohtia miten yrittäjyyskasvatusta voisi kehittää 4H-järjestön sisällä. Seminaariin osallistui noin 40 henkeä.

Seminaarissa esiteltiin Nuoret remmiin-hankkeen kokemuksia yrittäjyyskasvatuksesta, YTY –Yhdessä Tehdään Yrityksiä –hanketta, NY-vuosi yrittäjänä ohjelmaa, Yrittäjyyskasvatusta käytännössä Yes-keskuksessa, Yrityskummitoimintaa ja yrittäjäksi ryhtymistä vaihtoehtona. Seminaarin alustusosuuksien jälkeen pohdittiin kolmessa ryhmässä Learning Cafe oppimisympäristössä yrittäjyyskasvatuksen **kehittämistä**. Ohessa Learning Cafen antia.

Ensimmäisessä Learnin Cafessa osallistujia pyydettiin arvioimaan Nuori Yrittäjyys toimintamallia, miten sitä voisi hyödyntää 4H-järjestössä? (Esim. Nuori Yrittäjyys mallilla toimivat 4H-yrittäjyyskeskukset.)

Ryhmäläisten näkemyksiä:

- Uskallettava uida olemassa oleviin verkkoihin ja verkostoihin (NY), 4H:n ei tarvitse aina puuhastella omiaan ja luoda "omia" uusia malleja.
- "Resurssikeskuksella" voisimme profiloitua (imago) positiivisesti yrittäjyysbrandia
- Ymmärrettävä ulkoisen yrittäjyyden todelliset haasteet – NY-malli turvallinen tapa opetella sisäistä yrittäjyyttä.
- NY-malli on kiinnostava 4H:lle - hyvä ja testattu sapluuna!
- Jonkun tulisi ottaa vastuu koordinoinnista (yrittäjyys kasvatuksessa) - voisiko 4H olla se taho?
- Piirivetoisesti liikkeelle – innokkaat tulevat mukaan omaa vauhtia.
- Jos toimitilat saa edullisesti kunnalta / kaupungilta, ei tarvita muuta kuin "startti"-raha (esimerkiksi hanke-rahoituksella), jolla toiminta saadaan alkuun, sen jälkeen toimintaa voisi rahoittaa "oppilas" voimin (esim. osa kokeiluyrityksen / yritysten tuotosta rahoitukseen tai sitten myyjäisillä ym.)
- Joka kuntaan saatava tällaista (NY) toimintaa tai ainakin melkein joka kuntaan
- Käytäntö opettaa – NY-malli
- Yrityksestä voisi hallinnoida 4H-liitto, -piiri tai -yhdistys – kyseinen taho, esim. 4H-piiri toimisi yrityskeskuksen toiminnanjohtajana.

Toisen ryhmän tehtävänä oli arvioida Nuoret remmiin- ja YTY-hankkeen yrittäjyyskasvatus malleja ja niiden hyödynnettävyyttä laajemminkin 4H-järjestössä.

*Voisiko malleista syntyä pysyviä käytäntöjä / työkaluja 4H-järjestölle?

Ryhmäläisten näkemyksiä:

- "Nuorten yrityskummit"
- Järjestöjen yhteistyö – työnjako?
- Nuorten aktivointi elinympäristönsä kehitysohjelmaan osallistumalla.
- 4h:n ja NY-toiminnan yhteistyö ja sen kehittäminen
- Valmis malli koulujen yrittäjyys-teemapäivään.

Kolmannen ryhmän tehtävänä oli 4H-järjestön yrittäjyyskasvatusyhteistyön kehittäminen

*Kenen kanssa yhteistyötä tehdään?

*Kenen kanssa yhteistyötä tulisi tehdä?

*Miten yhteistyötä tehdään tai miten sitä tulisi tehdä?

Miten yhteistyötä tulisi tehdä?

Ryhmäläisten näkemyksiä:

- Oikeaa toimintaa oikeiden nuorten kanssa, verkostuminen ja yhteistyö (muut järjestöt +yritykset).
- Koulut ymm - tarjota kouluille mahdollisuus 4H:n avulla:
- Esim. yhteistyössä opettajien kanssa
- Kerhotoiminnan kautta
- Toiminnan tuki mm. koulutuspakettien avulla
- Materiaalituotantoa tärkeämpi toiminta!
- Johdonmukainen yrittäjyyskasvatukseen liittyvän imagon rakentaminen.
- Yhteistyömuodot nyt: teemapäivät, retket, taloudellinen yhteistyö (firmat + hallinto) mm. materiaalit, kilpailut ja toiminnanrahoitus.
- Yhteistyö nyt: koulut, oppilaitokset, kylätoimikunnat, MMM, kunnat, TE-keskukset.
- Alkutuotantoon liittyvät yritykset ym: Suomen Rehu, metsäfirmat, yritykset, puutarhafirmat, pankit, vakuutusyhtiöt, muut neuvontajärjestöt.
- Tulevaisuus: koulut, oppilaitokset enemmän, OPM, OTH, Nuori yrittäjyys, Suomen yrittäjät (alueellinen/paikallinen) jobs and socciety, Tat?
- Yritysyhteistyön laajentaminen elinkeinoelämän eri osa-alueilla.

3.5.2 Käytännönläheiset yritteliäisyyspäivät Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla

Nuoret remmiin-hanke järjesti käytännönläheiset yritteliäisyyspäivät 18.11.2004 Ilmajoella Herkoolin Herraskartanossa ja 23.11.2004 Lestijärvellä Pietilän Lomatalossa. Yritteliäisyyspäivissä oli mukana 4H-toiminnanjohtajia, 4H-yhdistysten työntekijöitä ja muita nuorten parissa työskenteleviä, kunnan nuorisotyöntekijöitä. Yritteliäisyyspäivissä

tutustuttiin tämän päivän yrittäjyyteen ja Nuoret remmiin-hankkeen remmiryhmien yritteliäiseen toimintaan sekä kokeiltiin käytännössä Firmax/Meidän firma -harjoitusta, jota Nuoret remmiin-hanke on testannut kouluyhteistyössä sekä etsittiin sisäisiä voimavaroja oman yritteliäisyyden kehittämiseen. Etelä-Pohjanmaalla osallistujia oli 25 ja Keski-Pohjanmaalla 16.

4. Projektin tiedotus ja markkinointi

4.1. Sisäinen tiedotus

Sisäisen tiedotuksen tavoitteena on sitouttaa avainhenkilöt hankkeeseen ja varmistaa että 4H:n työntekijöillä, jäsenillä, projektiorganisaatioon kuuluvilla henkilöillä ja yhteistyötahoilla on riittävästi tietoa hankkeesta ja sen etenemisestä. Hanketta on esitelty kyseisille kohderyhmille palaverien yhteydessä. Lisäksi kuukausittain lähetetään 4H-toiminnanjohtajille Nuoret remmiin-uutiskirje, jossa kerrotaan hankkeen ajankohtaisista asioista.

4.2 Ulkoinen tiedotus

Ulkoinen tiedotuksen tavoitteena on tiedottaa Nuoret remmiin-hankkeen tapahtumista ja saavutuksista sekä tehdä hanke näkyväksi ja tunnetuksi. Tarkoituksena on myös kohottaa maaseudun ja maaseudulla asuvien nuorten imagoa ja identiteettiä. Kohderyhmänä ovat 14-29 -vuotiaat nuoret, kylien asukkaat, alueilla toimivat järjestöt, yritykset ja toteutettavat hankkeet sekä kuntien luottamushenkilöt.

Hankkeesta on annettu lehdistötiedotteita sekä järjestetty seitsemän lehdistötilaisuutta. Lehdistötilaisuuksia on ollut Oulun, Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan alueella. Tuloksena on ollut useita lehtiartikkeleita ja radiohaastatteluja. Nuorten ryhmien toiminnasta on ollut useita artikkeleita paikallis- ja maakuntalehdissä. Ryhmien ohjaajat ja ryhmät itse ovat huolehtineet hyvin tiedotuksesta ja lehdistö on ollut kiinnostunut nuorten aktiivisesta toiminnasta.

Nuoret remmiin-hankkeelle on tehty omat web-sivut, osoitteeseen www.nuoretremmiin.fi. Nuorille on painettu esitteitä ja julisteita, teemalla ”Osallistu ▫ Kehitä ▫ Yritä”. Hanketta on esitelty useissa eri tilaisuuksissa, esim. 4H-liitto täytti vuonna 2003 75 -vuotta ja järjesti sen kunniaksi 12.-14.11.03 juhlaseminaari Hyvinkäällä. Seminaarin yhteydessä oli infotori jossa kerrottiin Remmi-hankkeen toiminnasta. Hanketta esiteltiin myös mm. Ähtärissä QS-nuorten Tulevaisuus-messuilla. Nuoret esittelivät remmiryhmien toimintaa Oulun 4H-piirin vuosikokouksessa.

Maatalousmessut kiinnostavat maatalouden ammattilaisia ja suurta yleisöä. Nuoret remmiin-hanketta esiteltiin yhdessä Lapin 4H-piirin Metsissä Mahdollisuus- ja Vierailutilaverkostohankkeiden kanssa Oulun Farmari maatalousnäyttelyssä 1.-3.8.03. Messuilla kävi yli 80 000 ihmistä.

Ruukissa järjestetyistä ylimaakunnallisesta tapaamisesta kuvattiin video oppilastyönä, jota on käytetty Nuoret remmiin-hankkeen tiedotuksessa.

5. Arviointi

Arvioinnin tarkoituksena on auttaa hankkeen tavoitteiden toteutumista. Samalla tuodaan hanketoteutukseen lisää tietoa, kokemusta ja näkemystä. Arviointi on toimintaa ohjaava ja tehokkuutta lisäävä työkalu.

5.1 Hankearviointi Levon-instituutti Vaasan yliopisto

Hankearvioinnissa käytettiin Empowerment evaluation-menetelmää, joka antaa arvioitaville tehtäväksi määritellä ja tarkentaa oman toimintansa tavoitteita. Tämä toimii parhaiten laajan toimijakentän omaavassa hankkeessa, jossa tavoitteiden tarkka rajaaminen etukäteen on vaikeaa. Näin tavoitteet konkretisoituvat vetäjille ja hanketoimijoille samalla kun niitä prosessoidaan ja rakennetaan. Arvioija toimii tässä valmentajana, joka pitää arviointiprosessia oikeassa suunnassa.

Aineistonkeruussa hanketoiminnasta käytettiin kohderyhmähaastatteluita (Focus Group Interview), jossa haastatellaan mukana olleita nuoria ryhmittäin. Ryhmä pyrkii saamaan yhteisen mielipiteen esitettyihin kysymyksiin, mutta eriävätkin kommentit kirjataan. Hankkeen lopussa sen vetäjät ja toimijat peilaavat nuorten kokemuksia omiinsa. Kerättyjä tietoja verrataan määritettyihin tavoitteisiin ja rakennetaan loppuarviointi.

Arvioinnin eri osa-alueet ja niiden päämäärät

1. Hallinnon ja talouden arviointi
 - Tarkastellaan hankeorganisaation toimintaa ja työtapoja sekä ylimaakunnallisen hankkeen toteutumismahdollisuuksia.
 - Selvittää hankkeen viestinnän onnistuminen (sisäinen, ulkoinen, kohdejoukko)
2. Tuotos- ja tulosarviointi
 - Nuorten osallisuus
 - Yrittäjyyden tukeminen
 - Nuorten verkostoitumisen tukeminen
3. Vaikuttavuusarviointi
 - Hankkeen merkitys 4H-järjestölle, piirille ja toiminnanjohtajille sekä hankkeen kohdejoukolle

Kehittämisyhmän ja ohjausryhmän toimintaa ja työtapoja arvioitiin kyselylomakkeiden avulla vuonna 2003.

Syksyllä 2004 alkoi varsinainen hankkeen arviointi. Arviointitutkimuksen tekivät erikoistutkija, KTL Arttu Vainio ja KTM Miia Mäntylä Vaasan Yliopiston Levón Instituutista.

Neljä kertaa kokoontui nuoria alueen remmiryhmistä haastattelutilaisuuksiin, joissa kerättiin nuorten kokemuksia Nuoret remmiin-hankkeeseen osallistumisesta. Hanketoimijoita arvioitiin henkilökohtaisin haastatteluin sekä puhelimitse. Arviointi valmistui keväällä 2005.

Kälviällä pidettiin 19.4.2005 hankeseminaari, jossa hankearvioitsija Arttu Vainio avasi hankearvioinnin sisältöä ja kertoi hankkeen kokonaiskuvasta arvioinnin koostajan näkökulmasta. Esitys sai positiivista palautetta 4H-toimijoilta hankearviointia selkeyttävänä kokemuksena. Yleisö kuuli lisäksi puheenvuorot: kylähanke-esimerkeistä Pohjanmaalla sekä hankemaailman kuvaus luennon. Tilaisuudessa oli 17 osallistujaa.

5.2 SWOT-analyysi

Keväällä 2004 projektihenkilöstö on pohtinut ja arvioinut hankkeen toimintaa SWOT-analyysin avulla ja sitä on täydennetty syksyllä 2004 ja keväällä 2005. SWOT-analyysissa arvioidaan toimintaa nelikantaisesti; arvioidaan vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia.

Vahvuudet + laaja toimintakenttä; monipuolisia mahdollisuuksia, monenlaisia ryhmiä ja ryhmänohjaajia + nuorten rohkeat ideat ja aktiivisuus + yhteistyökumppanien tuki + monipuolinen toimintakenttä	Heikkoudet - suuri alue - kireä aikataulu, ei tarpeeksi aikaa syventyä asioihin - toimintaryhmien ohjaajat "kouluttamattomia" > eivät välttämättä tottuneita projektimaiseen/nuorisolähtöiseen toimintaan (NJ-koulutukseen olisi pitänyt osallistua kaikkien toimijoiden!!) - alku "takkuista"> osalla toiminnanjohtajista negatiivinen asenne hankkeeseen - nopea aikataulu tavoitteiden saavuttamiseksi alussa > ryhmäytyminen vie aikaa, ideoita alkaa syntyä vasta kun ryhmä ollut pidempään kasassa ja ventovieraiden ihmisten on vaikea alkaa edes suunnitella yrittäjämäistä toimintaa - tavoitteet vaikeatajuisia "kenttäkansalle" – kyliä ja yrittäjyyttä jostain syystä vaikea yhdistää – kenttä ei tiedä mitä hankkeeseen kuuluu, 4H-kenttä vaatii konkreettisia toimintamalleja heti, ei sisäistetty projektityötä kehittämisen välineenä
Mahdollisuudet * uudet toimintamallit * uutta kohderyhmää, uusia ajatuksia ja näkemyksiä * joustavuus * hankkeen edettyä havaittavissa uutta aktiivisuutta	Uhat • nimellinen ryhmien toiminta • toiminnan vaatima jatkuva panostus heikentää motivaatiota • toiminnan kantamattomuus

6. Projektin rahoitus

Kustannukset	Päätös vuodelle 2003	1. + 2. maksatus	Käyttämättä jäi vuonna 2003	Päätös vuodelle 2004	3. + 4. maksatus	Käyttämättä jäi vuonna 2004	Päätös vuodelle 2005	5. maksatus
A. Palkat ja sivukulut	70 905€	52 966,29€	17 938,71€	106 445€	96 802,40€	9 642,6€	21 400€	
B. Ostopalvelut	9 000€	6126,73€	2 873,27€	5 500€	5 185,74€	314,26€	8000€	
C. Matkakulut	17 981€	16 665,93€	1 315,07€	24 988€	22 625,41€	2362,59€	7 432€	
D. Luontais suoritukset	5 319€	4 771,49€	547,51€	7 512€	5 642,46€	1869,54€	2 018€	3 309,45
E. Muut kustannukset • vuokrat • toimistokulut • kilpailutoiminta	4 000€ 11 000€	3 130,83€ 6 915,68€	869,17€ 4 084,32€	8 500€ 11 000€ 3 000€	7 801,25€ 10 162,65€ 2 952,10€	698,75€ 837,35€ 47,9€	1 500€ 4 500€	
Yhteensä	118 205€	90 576,95€	27 628,05€	166 945€	151 172,01€	15 772,99€	44 850€	

Rahoitus	Päätös v:lle 2003	1.+2. maksatus	Käyttämättä jäi vuonna 2003	Päätös v:lle 2004	3.+ 4. maksatus	Käyttämättä jäi vuonna 2004	5. maksatus
TE-keskus	107 567€	81 428,04€	26 138,96€	151 920€	67 848, 46€	13 286,95€	
Yksityinen rahallinen osuus	5 319€	4 377,42€	941,58€	7 513€	3 756,50€	616,50€	
Yksityinen talkootyö	5 319€	4 771,49€	547,51€	7 512€	5 642,46€	1869,54€	3 309,45€
Yhteensä	118 205€	90 576 95€	27 628,05€	166 945€	75 526,75€	15 772,99€ 43 401,04€	

Miia Mäntylä – Arttu Vainio

NUORET REMMIIN -HANKKEEN ARVIOINTI

Palvelututkimuksia 1/2005

Vaasan yliopisto

Levón-instituutti

SISÄLTÖ

<u>JOHDANTO</u>	31
ARVIOINNIN TAVOITTEET	31
ARVIOINNIN MENETELMÄT	32
<u>YRITTÄJYYSKASVATUS JA KYLIEN KEHITTÄMINEN</u>	33
YRITTÄJYYSKASVATUKSEN PERUSTEITA	33
KYLIEN KEHITTÄMISEN YLEISIÄ EDELLYTYKSIÄ	34
NUORET REMMIIN -HANKE SUHTESSA YRITTÄJYYSKASVATUKSEEN JA KYLIEN KEHITTÄMISEEN	35
<u>HANKKEEN TOIMET</u>	36
EMOHANKKEEN HALLINTO JA OHJAUS	36
KERTALUONTEISIA TAPAHTUMIA	37
JATKUVAA TOIMINTAA LAPSILLE TAI NUORILLE	39
KESÄTOIMINTAA	40
ONNISTUNEEN TOIMINNAN EDELLYTYKSIÄ	42
<u>JOHTOPÄÄTÖKSET</u>	43
NUORET REMMIIN -HANKKEEN TAVOITTEIDEN ANALYYSI	43
EMOHANKKEEN HALLINNON ONNISTUNEISUUS	44
EMOHANKKEEN TUKITOIMIEN ONNISTUNEISUUS	45
YRITTELIÄISYYS JA YRITTÄJYYS	48
NUORTEN OSALLISTUMIS- JA VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUDET KYLIEN KEHITTÄMISESSÄ	48
NUORTEN VERKOSTOITUMINEN	49
VAIKUTUKSET 4H-TOIMINNAN YLEISIIN TAVOITTEISIIN	50
<u>YHTEENVETO</u>	51
TOIMINNAN TULOKSELLISUUS	51
TOIMINNAN KEHITTÄMINEN	52
<u>LÄHTEET</u>	54
<u>LIITTEET</u>	54

JOHDANTO

Nuoret remmiin -hankkeen perusoletus on, että yrittäjäksi tai aktiiviseksi kylän kehittäjäksi ei synnytä, vaan siihen kasvetaan. Hankkeen tavoitteena onkin tukea nuorten kehitystä niin, että he saavat valmiuksia toimia aktiivisina yhteisönsä jäseninä. Toiminnan keskeinen perusajatus on ”tekemällä oppii”. Asetettujen tavoitteiden saavuttaminen oman aktiivisuuden kautta luo uskoa omiin kykyihin ja lisää valmiuksia tarttua suurempiin haasteisiin tulevaisuudessa.

Hanke on suunniteltu niin, että se kannustaa nuoria kylien kehittämiseen ja yrittäjyyteen sekä liittää nuorten ryhmiä osaksi kylä-, seutu- ja maakuntaverkostoa. Painopiste on nuorten kannustamisessa omatoimisuuteen ja oma-aloitteisuuteen. Tämän vuoksi nuorten perustamat ryhmät suunnittelevat ja toteuttavat omien tavoitteidensa mukaisia toimia. Ryhmien aikuiset ohjaajat ovat tutorien roolissa; he ovat tavoitettavissa kun heitä tarvitaan, mutta päärooli on nuorilla.

Nuorten muodostamien remmiryhmien tavoitteet ovat moninaisia. Joidenkin ryhmien toiminta on kapealle alalle suunnattua, toisten taas hyvinkin laaja-alaista. Samalla tavalla vaihtelevat ryhmien toiminnan kesto, ryhmien osallistujamäärä, yhteistyö muiden ryhmien kanssa sekä tavoitteiden asettelu. Yksi asia yhdistää kuitenkin kaikkia ryhmiä; toiminnan tavoitteet ovat nuorten itsensä asettamia ja vastaan tulevat tehtävät ja ongelmat nuorten itsensä hoidettavia.

Nuoret remmiin on Oulun sekä Keski- ja Etelä-Pohjanmaan 4H-piirien yhdessä toteuttama 2½-vuotinen hanke, jonka kohderyhmänä ovat 14–29 -vuotiaat nuoret Pohjois-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla, Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla. Hanke luo nuorten ryhmille toiminnan puitteet sekä ohjaa, kouluttaa ja neuvoo nuoria kunkin ryhmän tarpeiden mukaan.

Arvioinnin tavoitteet

Arviointi tähtää Nuoret remmiin -kylähankkeen kehittämiseen ja saavutettujen tulosten arviointiin. Arvioinnissa selvitetään ensin asetetut alkuperäiset tavoitteet sekä pohditaan niiden konkreettista sisältöä ja keskinäistä tärkeysjärjestystä (priorisointi). Tämän jälkeen suunnitellaan tapa, jolla asetettuja tavoitteita voidaan mitata. Koko arviointiprosessin keskeinen elementti on tukea ryhmiä niiden toiminnan kehittämisessä mahdollisimman mielekkääksi ja tulokselliseksi.

Arvioinnilla on kaksi keskeistä tavoitetta:

- 1) Tukea hanketta ohjaamalla sen suunnittelua ja toteuttamista.
- 2) Arvioida saavutettuja tuloksia suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja lähtötilanteeseen. Koska monen ryhmän toiminta on jo loppunut, pääpainopiste on tässä jälkimmäisessä tavoitteessa.

Arvioinnissa tarkastellaan toisaalta hankkeen ohjausta, hallinnointia ja taloudenpitoa, toisaalta tuloksia ja vaikuttavuutta. Arviointi tuo hanketoteutukseen tietoa, jolla toimintaa voidaan ohjata ja tehostaa.

Arviointi kohdistuu hankkeen organisaatioon, alueen 4H-yhdistysten toiminnanjohtajiin ja nuorten toimintaan. Arvioinnissa keskitytään pääasiassa nuorten omaan toimintaan ja siihen, miten sen avulla voidaan saavuttaa tavoitteet (etenkin yrittäjyyden edistäminen ja verkostoituminen). Lisäksi tarkastellaan myös ohjausryhmän ja kehittämisryhmän toimintaa sekä hankkeen viestintää ja vaikuttavuutta.

Arvioinnin menetelmät

Aineisto koottiin kohderyhmähaastattelujen avulla (Focus Group Interview) syksyllä ja talvella 2004. Kohderyhmähaastattelut toteutettiin neljällä paikkakunnalla sopivan matkan päässä kylien toimijoista. Ne tehtiin Ruukissa 18.9, Seinäjoella 25.9, Karijoella 13.11 ja Kalajoella 20.11 vuonna 2004. Ruukissa haastatteluun osallistui kaksi nuorten ryhmää, Seinäjoella viisi ryhmää, Karijoella yksi ryhmä ja Kalajoella neljä ryhmää (liite 1). Haastatteluissa arvioijat toimivat puheenjohtajina ja paikalle kutsutut toimijat pohtivat edellä esitettyjä asioita kukin omasta näkökulmastaan. Myös keskeiset ryhmäkohtaiset tavoitteet pääsivät esiin ja tulivat näin arvioinnin kohteiksi. Kohderyhmähaastatteluissa puheenjohtaja oli puheenvuorojen jakaja ja keskustelun ohjaaja. Keskustelu ohjautui oikeille uomilleen osallistujien tietojen sekä etukäteen laaditun työrunгон (liite 2) perusteella.

Arvioinnin toisessa vaiheessa tammi-helmikuussa 2005 hankkeen saavutettuja tuloksia pohdittiin yhdessä toimijoiden kanssa (keskustelurunko liitteessä 3). Tämä tapahtui henkilökohtaisten haastattelujen sekä puhelinhaastattelujen kautta (liite 1). Tässä vaiheessa tarkastelu pohjautui syksyllä 2004 tehtyjen kohderyhmähaastattelujen tuloksiin. Lisäksi arvioinnissa tutustuttiin hankkeen itse tuottamaan materiaaliin, kuten väliraportteihin ja hankkeen kotisivuihin.

Raportointi etenee yleisestä tarkastelusta yksityiskohtaisempaan arviointiin. Alussa käsitellään hankkeen tavoitteita ja niiden perusteita, kuten yrittäjyyskasvatusta ja kylien kehittämistä. Seuraavaksi tarkastellaan koko hankkeen toimintaa sen hallinnon ja merkittävyyden kannalta. Tästä edetään varsinaisen nuorten oman toiminnan analysointiin ja johtopäätöksiin.

YRITTÄJYYSKASVATUS JA KYLIEN KEHITTÄMINEN

Yrittäjyyskasvatuksen perusteita

Yrittäjyyteen liittyy käsitteinä sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys. Ulkoisella yrittäjyydellä tarkoitetaan oman yrityksen perustamista ja johtamista sekä niihin liittyviä toimia, kuten itsensä ja muiden motivointia. Sisäinen yrittäjä puolestaan on henkilö, joka toimii mahdollisesti jonkun muun yrityksessä kuin omassaan, mutta jolla on yritteliäs asenne ja motivaatio ja joka aktiivisesti pohtii uusia toimintamahdollisuuksia ja toimintatapoja. (Ristimäki 1998: 17–21; Peltonen 1987: 4–5.)

Yritteliästä ihmistä kuvaavia piirteitä ovat aloitekyky, myönteinen asenne työhön, työhalu, määrätietoisuus ja menestymisen halu. Lisäksi hänen pitää pystyä ottamaan vastuuta ja riskejä sekä on oltava luova, kekseliäs ja aktiivinen. Yrittäjän tunnusmerkkeinä pidetään myös seuraavia asioita: Yrittäjä on motivoitunut saavuttamaan tavoitteensa ja pitää kiinni tavoitteestaan, hän on tyytyväinen itseensä ja haluaa tulla toimeen toisten kanssa, hän sietää epävarmuutta ja haluaa ottaa laskelmoituja riskejä sekä pitää epäonnistumista opettavaisena kokemuksena. Lisäksi hän ajattelee markkinoita, mittaa menestystä rahalla ja ottaa itselleen pitkäaikaistehtäviä. Tärkeä yrittäjän ominaisuus on itseohjautuvuus. Itseohjautuvuus edellyttää muun muassa yhteistyökykyisyyttä, luovuutta, joustavuutta, aloitteellisuutta ja avoimuutta, suunnitelmallisuutta, itsenäisyyttä ja myönteistä omakuvaa. (Ristimäki 1998: 18, 21, 35.)

Yrittäjät eroavat useimmista muista ihmisistä sekä arvojen ja asenteiden että kasvuympäristön ja kokemustaustan perusteella (Ristimäki 1998: 23). Yrittäjien taustatekijät voidaan jakaa kolmeen ryhmään, jotka ovat yleiset taustatekijät, henkilön objektiivinen todellisuus ja henkilötekijät. Objektiivista todellisuutta ovat muun muassa henkilön työtilanne ja ympäristön yrittäjyysmyönteisyys. Henkilötekijöitä ovat esimerkiksi yleinen persoonallisuus, riskisuuntautuneisuus, suoriutumistarve sekä arvot ja asenteet. Yleisiä taustatekijöitä puolestaan ovat työkokemus, yrittäjäkokemus, perhetausta ja roolimallit. Näistä jokaiseen voidaan jossain määrin vaikuttaa ulkopuolelta. (Littunen 2000: 14–17; Ristimäki 1998: 28.)

Aiemmin on ajateltu, että ihmisen luonteenpiirteet ja käyttäytymistavat muotoutuvat hyvin varhaisessa ikävaiheessa niin sanottujen herkkyykskausien aikana. Nykyisen käsityksen mukaan ihminen muuttuu, kasvaa ja oppii koko elämänsä ajan (Hypén, Keskinen, Kinnunen, Niemi & Vauras 1986; Ristimäki 1998: 47). Siten yrittäjämäistenkin ominaisuuksien kehittymiseen voi vaikuttaa koko eliniän ajan.

Yrittäjyyskasvatuksessa ei tulisi korostaa yksittäisiä tietoja, vaan tulisi korostaa pätevyyttä eli pystyvyyttä omaan tiedonhankintaan ja itsenäiseen toimintaan. Simuloimalla yrittäjän työssään kohtaamia tilanteita, voidaan opettaa yrittäjämäistä toimintatapaa ja ongelmanratkaisutapoja. Esimerkiksi John Deweyn filosofian mukaan paras koulu on sellainen, jossa opitaan omien toimintojen, omien kokemusten, yhteistyön ja prosessien

avulla (Miettinen 1990: 38–41). Kolbin (1984) kokemuksellisen oppimisen syklin mukaan aktiivinen toiminta johtaa konkreettiseen kokemukseen, joka edelleen johtaa havainnointiin ja pohdintaan ja sitä kautta asian abstraktiin käsitteellistämiseen. Se taas johtaa uudestaan aktiiviseen toimintaan. (Ristimäki 1998: 51.) Ilman toimintaa sykli katkeaa eikä todellista oppimista synny. Voidaankin sanoa, että toiminnassa oppiminen (action learning), on tehokas opettamisen tapa, joka soveltuu monen muun asian opettamisen ohella nimenomaan yrittäjyyden opettamiseen.

Kylien kehittämisen yleisiä edellytyksiä

Kyliä ja niissä toimivien yritysten menestys riippuu monesta tekijästä. Tällaisia ovat muun muassa kylän etäisyys kasvukeskuksista, käytettävissä olevan työvoiman määrä ja laatu sekä muut yritysten ulkoiset tekijät. Olennaisimmat tekijät löytyvät kuitenkin yritysten sisästä. Yrittäjän kyky harjoittaa kannattavaa liiketoimintaa riippuu ennen kaikkea hänen omista henkilökohtaisista valmiuksistaan. Mitä paremmat valmiudet yrittäjällä on, sitä paremmin hänen yrityksensä menestyy ja sitä paremmin menestyy myös kylä, jossa yritys sijaitsee.

Yritystoiminnan menestyksen lisäksi on huomattava, että ihmisten pystyvyyteen ja halukkuuteen kehittää omaa asuinseutuaan voidaan vaikuttaa pitkälti samoilla keinoin kuin yrittäjyysvalmiuksiinkin, sillä kyse on paljolti samoista ihmisen ominaispiirteistä. Samoin kuin yrittäjän, myös kylän kehittäjän on oltava itseensä luottava, aktiivinen, oma-aloitteinen, järjestelmällinen, suunnitelmallinen, motivoitunut ja tavoitteeseensa sitoutunut. Yrjö Engeströmin mukaan toiminta muodostuu subjektin (tekijän), yhteisön, kohteen, työvälineiden, sääntöjen ja työnjaon muodostamasta kokonaisuudesta (Hyyryläinen 1994: 115). Toisin sanoen tekijän ohella yhteisön suhtautuminen ja tuki, resurssit (raha, aika ja välineet) ja yhteisesti sovitut toimintatavat vaikuttavat siihen, kuinka toiminta onnistuu.

Eklundin tutkimuksessa erään kunnan asukkaita aktivoitiin toimimaan alueensa hyväksi ja heidän toimintaansa tuettiin. Aluksi asukkaita tuettiin aloitteilla, koulutuksella, konsultoinnilla, informaatiopalveluilla, taloudellisella tuella ja teknisellä avulla. Pyrittiin ihmisten yksilöllisten valmiuksien lisäämiseen. Toisessa vaiheessa jo syntyneet verkostot, yhteisöllisyyden taju ja yksilökohtaisten osallistumismahdollisuuksien lisääntyminen tukivat toimintaa. Kolmannessa vaiheessa toiminnan ydinryhmä pystyi laajentamaan toimintaa ja saamaan mukaan uusia toimijoita. Uusien ihmisten oli kuitenkin vaikeampi sitoutua toimintaan. Tutkimuksen pohjalta voidaan sanoa, että osallistumisen ja sitoutumisen muodostuminen tapahtuu prosessinomaisesti ja tämä prosessi ei automaattisesti leviä osallistujien mukana laajemmalle. Jos halutaan edistää kansalaisten omaehtoista toimintaa, on lisättävä heidän sosiaalista sitoutumistaan. Sitoutuminen toimintaan voi tapahtua joko sosiaalisten suhteiden tai yhteisen asiaan liittyvän kiinnostuksen kautta. (Häikiö 2000: 77, 78.) Tutkimusten mukaan ihmisten yhteistyökyky, toiminnan hallinnollinen joustavuus, innovatiivisuus ja rohkeus kokeiluihin selittävät kylän omaehtoisuutta enemmän kuin sen koko, olot tai elinkeinot (Uusitalo 1994: 139). Jos nuoria halutaan rohkaista oman asuinseutunsa kehittämiseen, heille pitää siis antaa siihen

pitkäkestoista tukea – sekä neuvoina ja rohkaisuna että taitojen tarjoamisena – ja luoda mahdollisuuksia sosiaaliselle sitoutumiselle, joka muodostuu parhaiten yhdessäolon ja yhteisen tekemisen kautta. Lisäksi toiminnan on kiinnostettava nuoria aidosti, mikä toteutuu parhaiten, jos nuoret saavat itse päättää toiminnastaan.

Nykyisin kylien kehittäminen on usein enemmän kuin yhteisten juhlien järjestämistä. Se on monimuotoista toimintaa, johon yksittäinen ihminen tai edes yhdistys harvoin pystyy yksin. Muiden tahojen kanssa on neuvoteltava esimerkiksi yhteistyöstä, tiloista ja toiveista. Toiminta järjestetään usein hankkeiksi, joihin on mahdollista saada rahaa EU:lta ja valtiolta, mutta myös muilta tahoilta, kuten kunnalta tai säätiöiltä. Jotta asukkaat pystyvät yhteistyöhön ja jotta rahoituksen hankkiminen toiminnalle onnistuisi, niitä on syytä harjoitella jo varhain. Nuorilla etenkin sellainen toiminta, joka sisältää yhteistyön tekemistä ja rahoituksen hankkimista, on omiaan opettamaan heille tulevaisuudessa tärkeitä taitoja ja antamaan rohkeutta ja uskoa kylän kehittämisen mahdollisuuksiin myös aikuisena. Kylätoiminnassa yleensä aloitteentekijöitä ovat henkilöt, joilla on muita matalampi aloittamiskynnys, mikä puolestaan johtuu aiemmasta kokemuksesta ja tiedosta yhdistystoiminnasta (Hyryläinen 1988: 72).

Kyliä ihmisten yhteistoimintaa estävät selvimminkin neljä asiaa: 1) passiivisuus ja alistuminen eli ei haluta toimia, 2) tiedon puute eli ei tiedetä, miten toimia, 3) yhteishengen puute ja 4) ajan puute. (Hautamäki 1989: 4.) Niistä kolmeen ensimmäiseen on jossain määrin mahdollista vaikuttaa tarjoamalla ihmisille mielekästä yhteistä tekemistä ja opastusta tavoitteisiin pääsemiseksi. Menestynyttä kylätoimintaa leimaavatkin muun muassa kylän riittävät henkiset ja aineelliset voimavarat, tieto ja taito sekä yhteinen ongelma tai haaste johon halutaan tarttua (Hautamäki 1989: 101).

Nuoret remmiin -hanke suhteessa yrittäjyyskasvatukseen ja kylien kehittämiseen

Nuoret remmiin -hankkeen tavoitteet on asetettu niin, että ne aiempien tutkimustulosten mukaan tukevat maaseudun kylien kehittämistä. Hankkeen toiminta on juuri sellaista, jolla maaseudun kehittämisessä voidaan saavuttaa kestäviä tuloksia. Tämä ajattelu- ja toimintamalleihin vaikuttaminen voi hyvinkin tuottaa uusia maaseudun kehitykseen myönteisesti vaikuttavia kehityskulkuja, joiden kautta on mahdollista saavuttaa pysyviä tuloksia. Jos tuloksilla tarkoitetaan uusia yrityksiä, vie niiden syntyminen vuosia ja ehkä vuosikymmeniä. Tarkastelun kohteena pitääkin siis olla uusien yritysten syntymisen sijasta uusien ajattelumallien syntyminen, aktiivisuuden lisääntyminen ja yrittäjyysmyönteisemmän ilmapiirin kehittyminen. Vastattava kysymys on siis lyhyesti: Miten hanke tukee nuorten sellaisia yrittäjyyteen liittyviä positiivisia ominaisuuksia kuin aktiivisuus, aloitekykyisyys, rohkeus, itseluottamus, määrätietoisuus ja halu menestyä?

HANKKEEN TOIMET

Nuorten toiminta hankkeessa oli haastattelujen perusteella hyvin monimuotoista. Useimmiten ryhmien tarkoituksena oli järjestää nuorille ja/tai lapsille jatkuvaluonteista toimintaa. Muuta toimintaa olivat kertaluonteiset tapahtumat, kuten kirpputori, festarit ja metsäpäivä. Ryhmissä järjestettiin myös lastenhoitoa, ylläpidettiin kesäkioskia, tehtiin tutustumismatka Englannin 4H-toimintaan ja perustettiin nuorisovaltuusto. Nuoret ovat lisäksi muun muassa ylläpitäneet mammaryhmiä kylien nuorille äideille, järjestäneet juhlia ja koirakilpailuja, pyrkineet vaikuttamaan kuntaan, järjestäneet nuorisovaalit sekä valmistelleet näytelmän ja sketsejä. Haastatelluista nuorisoryhmistä suuressa osassa (9/12) toimintaan osallistuneista nuorista noin puolet oli aiempia 4H-aktiiveja ja puolet uusia toimijoita. Kahdessa ryhmässä nuoret muodostuivat ainoastaan 4H-aktiiveista ja yhdessä pelkästään uusista toimijoista.

Emohankkeen hallinto ja ohjaus

Nuoret remmiin -hanke tarjoaa nuorten omille toimille ohjausta ja koulutusta sekä kannustaa nuoria yritteliääseen toimintaan. Hankkeella on 2,5 työntekijää, joista kokopäiväiset Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjois-Pohjanmaalla (myös koko hankkeen hallinto siellä) sekä puolipäiväinen Keski-Pohjanmaalla. Henkilöstö on vaihtunut kertaalleen hankkeen aikana. Hanke on tehnyt yrittäjäyyskasvatukseen liittyen yhteistyötä muun muassa kolmannen sektorin organisaatioiden, oppilaitosten sekä nuoriso- ja vapaa-aikatoimen kanssa.

Nuorten remmiryhmä on lähdetty rakentamaan yhdessä paikallisten 4H-yhdistysten kanssa tavoitteena organisoida toimintaa etenkin sellaisille kylille, joilla on paljon nuoria, mutta heille vähän toimintaa. Nuorten ryhmiä on syntynyt vähin erin eli joillakin alueilla heti hankkeen alkaessa, kun taas toisaalla ryhmän käynnistämistä vielä suunnitellaan. Alkuperäisenä tavoitteena oli synnyttää 52 nuorten ryhmää. Kesään 2004 mennessä ryhmiä oli käynnistynyt 40, minkä jälkeen uusia ryhmiä ei ole syntynyt. Osa ryhmistä on jo lopettanut, osa jatkaa yhä. Hanke kestää kolme vuotta, mikä on pitkä aika teini-ikäisen nuoren elämässä. On siten luonnollista, että kaikki ryhmät eivät ole toiminnassa koko hankeaikaa eikä se millään tavalla vähennä hankkeen ja sen tulosten arvoa.

Hankkeen palkatut projektihenkilöt, 14 paikallista toiminnanjohtajaa ja nuorten ryhmän aikuista vetäjää osallistuivat Nuoret Johtajat -koulutukseen syyskuussa 2003. Vuoden 2004 tammikuussa annettiin lisäoppia 10 hengelle, joista 9 oli palkattua 4H-henkilöstöä. Kyseessä on tekemällä oppimisen valmennuskokonaisuus, jossa käsiteltiin esimerkiksi oppimiskäsityksiä, tiimityöskentelyä ja projektinhallintaa. Ensimmäisen koulutuksen aikaan nuorten ryhmiä oli vasta 10 pilottiryhmää, joten kovin laaja nuorten osallistuminen ei ajankohdankaan takia ollut mahdollista.

Nuorten omaa toimintaa on tuettu järjestämällä yrittäjäyyskilpailu, ylimaakunnallisia tapaamisia sekä järjestömessuja, jossa järjestöt voivat esitellä omaa toimintaansa ja

saada lisää jäseniä. Ylimaakunnallisissa tapaamisissa eri alueiden remminuoret voivat tavata toisiaan ja pohtia yrittäjyyteen ja kylien kehittämiseen liittyviä asioita. Yritysideakilpailuun tuli 44 ideaa, joista suurin osa (30 kpl) tuli Etelä-Pohjanmaalta. Yritysideakilpailua mainostettiin sekä remmiryhmille että kouluille, mutta loppujen lopuksi suurin osa osallistuneista tuli muualta. Keski-Pohjanmaalla muun tapahtuman ohessa tarjottu mahdollisuus osallistua kilpailuun tuotti monta ideaa. Lisäksi hankkeelle luotiin nettisivut, järjestettiin lehdistötilaisuuksia ja mainostettiin hanketta esitteillä ja julisteilla.

Emohankkeen hallinto ja muut toiminnot ovat tähdänneet nuorten oman toiminnan mahdollistamiseen. Joillain paikkakunnilla nuorten toiminta olisi varmasti syntynyt ilman hankettakin, toisaalla taas ei. Nuorten oma toiminta muodostaa hankkeen pääpainopisteen ja sen tavan, jolla hankkeen tavoitteisiin voidaan parhaiten päästä. Uutta 4H:lle hankkeessa oli se, että kohderyhmään kuului vanhempiakin nuoria ja että toiminta oli nuoriso- ja kylälähtöistä. Aiemmin 4H:n kohderyhmänä ovat olleet pääasiassa ala-asteikäiset ja hieman vanhemmat nuoret. Toteutunut nuorten toiminta voidaan jakaa nuorten haastattelujen perusteella kolmeen ryhmään, jotka ovat kertaluonteiset tapahtumat, jatkuva lapsille ja nuorille suunnattu toiminta ja kesätoiminta. Seuraavassa kuvaillaan toimintaa eri tapausesimerkkien kautta.

Kertaluonteisia tapahtumia

Kertaluonteisiksi määriteltäviä tapahtumia haastatelluista ryhmistä oli neljä. Ne olivat hyvin erityyppisiä. Eräs tapahtumista oli kolmipäiväinen **kyläfestari** "Elämää havaittu". Kyläfestari oli samalla toinen hankkeen ylimaakunnallisista tapaamisista. Festarin tavoitteena oli järjestää nuorille tapahtuma kyläläisten ja nuorten yhteistyönä. Samalla haluttiin antaa nuorille mahdollisuus oppia tekemällä, näyttää kykynsä (esiintymistaitonsa) ja pitää hauskaa ilman päihteitä. Jo festareiden järjestämisen haluttiin olevan hauskaa. Tavoitteena oli samalla kehittää Paavolan kylää, kunnostaa tapahtumapaikkoja ja jättää paikalle hyviä muistoja. Järjestelmällisen suunnittelun ja tehtävien jaon kautta hanke onnistui, vaikka vastaavaa ei ollut tehty aiemmin. Sovituista asioista kiinnipitäminen, tehtävien delegoiminen, ryhmähenki ja määrätietoinen työskentely olivat onnistumisen avainsanoja. Toiminnalle valittiin myös erityinen projektipäällikkö. Sekä yleisö että järjestäjät olivat tulokseen tyytyväisiä. Osallistujia tapahtumassa oli noin 400, mikä oli moninkertainen määrä alkuperäiseen tavoitteeseen verrattuna. Nuoret suunnittelivat ja organisoivat tapahtuman kokonaan itse. He kokevat tapahtuman järjestämisen antaneen heille kontakteja sekä rohkeutta hoitaa asioita myös tulevaisuudessa. Pelkästään vaadittavien lupien hankkiminen antoi heille kokemusta viranomaisien kanssa asioimisesta. Tämän he katsoivat lisänneen rohkeutta tarttua vaativampiinkin tehtäviin tulevaisuudessa. Kokonaisuudessaan nuoret kokivat tapahtuman järjestelyiden kannustaneen heitä kylien kehittämiseen ja antaneen heille uutta osaamista ja uskallusta, jota voi hyödyntää myös yrittäjänä toimimisessa.

Kälviän nuoret järjestivät vappuna 2004 **metsäpäivän**, jonka ohjelmaan kuului luontoon tutustumista, saappaanheittoa ja kioskitoimintaa. Luontopolulla järjestettiin osallistujille

kilpailuja ja kioskissa oli munkkien ja siman ohella arvontaa. Tapahtumassa ollut metsäkone-esittely keräsi paikalle vanhempaakin yleisöä. Muuten osallistujat olivat pääosin lapsiperheitä. Nuorten tavoitteena oli saada kylälle toimintaa, oppia tällaisen toiminnan järjestämisestä sekä samalla ansaita hieman taskurahaa. 4H-järjestö rohkaisi nuoria mukaan toimintaan ja auttoi heitä etenkin toiminnan alussa. Myöhemmässä vaiheessa vastuu siirtyi enemmän nuorille, kun heidän osaamisensa kasvoi. Kaikki mukana olleet neljä nuorta olivat aiempia 4H-aktiiveja, mutta metsäpäivä toimintamuotona uutta. Vaikka osallistujamäärä ei ollut kovin suuri, nuoret sanoivat silti oppineensa paljon yrittäjyydestä. Tuloksiin päästiin hyvällä suunnittelulla ja työnteolla. Päivästä saadut rahat ovat yhä säästöissä odottamassa sopivaa käyttökohdetta. Metsäpäivä lisäsi entisestään osallistujien aktiivisuutta 4H-toiminnassa ja monipuolisti sen kautta saatavia kokemuksia.

Yksi tapahtumista oli Kalajoen Raution kylällä keväällä 2004 järjestetty **kirpputori**. Järjestäjät myivät kirpputorilla omia tavaroitaan, minkä lisäksi myynnissä oli leivonnaisia. Kirppiksillä järjestettiin myös kahvitusta ja ongintaa. Idea oli nuorten oma ja järjestäjinä oli kuusi nuorta, joista neljä oli toiminut aiemmin 4H:ssa. Työnjako tehtiin yhdessä niin, että varsinaista johtajaa ei ollut, vaan työt jaettiin tasan yhteisymmärryksessä. Järjestelyihin meni aikaa noin viikko. 4H oli mukana ensimmäisessä kokoontumisessa ja kopioi myös tapahtumasta postilaatikoihin jaetut mainokset. Järjestö ei liikaa tyrkyttänyt apuaan, mutta silti nuoret kokivat apua olleen tarpeeksi saatavilla. Tapahtumalle nuoret antaisivat arvosanan 7–8, sillä osallistujia oli kylän pienuuden takia heidän mielestään turhan vähän.

Töysässä nuoret järjestivät Culture Club -otsakkeen alla **Englannin matkan**, jonka tavoitteena olivat kansainvälinen vaihto ja englanninkielen taitojen kehittäminen. Idea löytyi alun perin 4H-kerhonohjaajakoulutuksen kautta. Ryhmä koottiin lokakuussa 2003, jolloin mukaan tuli 13 nuorta. Osa nuorista vaihtui toiminnan aikana. Aluksi matkan kohde ei ollut tarkasti selvillä. Nuoret tiesivät ainoastaan, että he haluavat vaihtoa jonkun EU-maan kanssa, koska siinä tapauksessa oli mahdollista saada 70 % matkakustannusten ja vastavierailulle tulevien majoittamisen rahoituksesta EU:lta. Rahoitushakemuksen EU:lle nuoret tekivät itse, mutta mallia siihen saatiin Pohjanmaan liikunta- ja urheilujärjestöltä. Young Farmers -järjestö Englannin Exeteristä otti töysäläiseen ryhmään yhteyttä. Kirjeenvaihdon perusteella Exeter Devonissa Walesin rajalla valittiin matkan kohteeksi. Valintaa puolsivat yhteistyöorganisaation 4H:hon verrattuna samankaltaiset tavoitteet ja se, että Exeter oli Töysän tavoin pieni paikkakunta.

Ryhmä järjesti matkan rahoittamiseksi diskoja, bändi-illan, lauantailounaan, lastenpäivän, makkaranmyyntiä pilkkikisoissa, kirppiksen ja myyjäiset, joihin leivottiin ja askarrettiin itse. EU:n rahoitus selvisi maalis-huhtikuun vaiheessa 2004 ja heinäkuussa matkaan lähti 22 hengen porukka. Myöhemmin englantilaiset tulivat vastavierailulle. Ryhmä oli hyvin motivoitunut. Se toimi aktiivisesti jo ennen rahoituksen varmistumista, jakoi tehtävät ja suunnitteli ohjelman. Toimintatapa oli kaikille uusi, joten toiminta kulki kokeilun ja erehdyksen kautta. Vetäjä oli tosin käynyt 4H:n järjestämässä kv-vaihtokoulutuksessa. Aluksi Nuoret remmiin -toiminta tuntui nuorten mielestä tekemällä tehdyltä, mutta loppua kohti työn jälki parantui ja kokemukset muuttuivat positiivisemmiksi. Suuri osa ryhmäläisistä oli uusia 4H:laisia. Matkan organisoiminen oli suuri ja monipuolinen urakka ja

antoi siihen osallistuneille nuorille uusia kokemuksia ja uutta osaamista, joita he voivat varmasti tulevaisuudessa hyödyntää.

Jatkuvaa toimintaa lapsille tai nuorille

Amitié-ryhmän tavoitteena oli järjestää Ylistaron **lapsille ja nuorille toimintaa** sekä samalla kehittää yhteistyötä tiimissä ja kerätä rahaa matkaa varten. Toiminta alkoi marraskuussa 2003. Sen aikana on järjestetty ala-asteelle diskoja kerran kuukaudessa sekä lasten laulukilpailut ja lastenjuhlat. Tavoitteena on myös hiihto- tai luistelukisojen tai laskiaisriehan järjestäminen. Nykyisin mukana olevat nuoret jatkavat siitä, mihin edellinen ryhmä jäi, sillä noin puolet ryhmässä mukana olleista nuorista vaihtui kesän 2004 aikana. Toiminta on nuorten itse suunnittelemaa, mutta 4H on auttanut, ollut mukana kokouksissa ja tuonut rekvisiittaa lastenjuhliin. 4H oli harvalla mukana olijalle entisestään tuttu, mutta sen mukana olo on ollut eduksi. Itse toimiminen ja järjestäminen sekä kirjanpito ovat antaneet yrittäjävalmiuksia. Koska nuoret ovat järjestäneet kylille toimintaa, voi sanoa myös kylien kehittyneen. Toiminta on mennyt hyvin, sillä muutkin nuoret ovat kyselleet mahdollisuudesta liittyä ryhmään.

Kortesjärven aktiiviset toimijat on kolmesta nuoresta muodostuva ryhmä, joka pyrkii järjestämään **nuorille mielekästä toimintaa**. Yhtenä tavoitteena oli saada tekijäporukkaa suuremmaksi. Osa toiminnasta on uutta, osa sellaista jota joku on kunnassa tehnyt aiemminkin. Syksyllä on järjestetty tietokonepeli-ilta, jouluna oli myyjäiset ja keväällä pääsiäisrieha. Tavoitteena on järjestää vielä elokuvamatkoja, diskoja ja kaupunkiretkiä sekä LAN-lähiverkkopelimahdollisuus. Nuoret ovat itse suunnitelleet ja toteuttaneet toiminnan, mutta 4H on kommentoinut suunnitelmia ja auttanut suunnitteluvaiheessa. Nuorten mielestä 4H-yhteydestä onkin ollut hyötyä. Toiminta on myös kannustanut yritteliäisyyteen ja kylän kehittämiseen. Se, että mukaan ei ole tullut useampia ja että kortesjärveläiset nuoret ja aikuiset ovat olleet ennakokuuloisia toimintaa kohtaan, on kuitenkin latistanut nuorten intoa toimia.

Nurmossa toimii 10 hengen Ylijoki-Remmi, jonka tavoitteena on järjestää **yläaste- ja lukioikäisille nuorille** säännöllistä **toimintaa** sekä koota tiivis porukka, joka toimii kylän hyväksi. Tavoitteena on myös kerätä rahaa, jolla järjestää lisää toimintaa. Remmin toiminta alkoi joulukuussa 2003. Ryhmä toimii kylän hyväksi yhteistyössä maa- ja kotitalousnaisten, Seinäjoen kansalaisopiston sekä nuorisoseuran kanssa. Ryhmä järjestää joka perjantai ”nuopparin” eli nuorisokahvilan, jonne nuoret voivat tulla viettämään iltaa. Mitään erityistä ohjelmaa illoissa ei yleensä ole. Noin puolet mahdollisista kävijöistä on yleensä paikalla. Aiemmin SPR järjesti vastaavanlaista toimintaa. Lisäksi on järjestetty kerran disko sekä suurimpana tapahtumana vappurieha, joka tehtiin yhdessä kansalaisopiston kanssa. Ryhmä on osallistunut Nuoret remmiin -hankkeen lehdistötilaisuuteen ja Remmi-päivään Seinäjoella. 4H oli mukana nuorten ensimmäisessä palaverissa, mutta sen jälkeen nuoret ovat itse suunnitelleet toimintansa. Moni ei edes tiedä 4H-yhteydestä. Järjestäjistä kolme on aiempia 4H-aktiiveja. Toiminta on luonut

aktiivisuutta kylille ja sellaista asennetta, että kylän halutaan säilyvän. Myös raha-asioiden hoidosta on saatu harjoitusta.

Karijoella toimii ryhmä nimeltä Nurtsit. Ryhmä aloitti toimintansa elokuussa 2003 ja jatkaa yhä. Ryhmän tavoitteena on järjestää **Karijoen nuorille tekemistä**. 4H-järjestö kutsui nuoret koolle ja kertoi mahdollisuudesta ryhmän perustamiseen. Ryhmä päätti järjestää ajankohtaan sopivaa toimintaa, kuten Halloween-juhlat. Lisäksi ryhmä järjestää tiistaisin nuorisoseuralla peli-illan. Tavoitteena on myös bändi-iltojen järjestäminen, nuorten tilojen lisääminen ja skeittiparkin saaminen ala-asteelle. Niissä merkeissä nuoret ovat ottaneet kuntaan yhteyttä. Toiminta on nuorten suunnittelemaa ja toteuttamaa, mutta 4H:lta on saatu ideoita. Nuoret ovat kokeneet positiivisena mahdollisuuden toimia itsenäisesti, vaikka tällöin oppia on tullut myös kantapään kautta. Koska toiminta on Karijoella aivan uutta, sitä on joutunut selittämään monille, mutta nyt ihmiset alkavat jo tuntea asian. Nuoret ovat oppineet, miten tapahtumia järjestetään ja miten asioihin voi vaikuttaa. Toiminta on antanut uskallusta ja tutustuttanut kylien kehittämiseen. Osa nuorista on ollut 4H:ssa mukana ennenkin, osa ei.

Nuorisovaltuusto Ruukin vaikuttajanuoret eli VaiNu syntyi nuorten halusta toisaalta toteuttaa matkoja ja tapahtumia ja ottaa osaa muiden tapahtumiin, toisaalta halusta tutustua kylien ja kunnan toimintaan sekä kunnalliseen päätöksentekoon. Nuorisovaltuuston tavoitteena oli selvittää nuorten toiveita ja toimia nuorten äänitorvena muun muassa kunnallisissa asioissa. Nuorisovaltuustoon valittiin edustajat vaaleilla kylittäin. Käytännön toiminta on ollut monipuolista. Nuoret ovat järjestäneet kokouksia, tutustuneet kunnan hallintoon, kutsuneet nuorisosihteerin ja kunnanjohtajan ryhmän kokouksiin, esittäytyneet kunnan nuorille ja tutustuneet toisiin nuorisojärjestöihin. Lisäksi he ovat järjestäneet matkoja ja tapahtumia sekä luoneet nettisivut, jonne on laitettu esimerkiksi ryhmän kokousten pöytäkirjoja. Kunta tukee toimintaa vuosittain. Alkuperäinen idea tuli 4H-toiminnanjohtajalta ja nuorisotyöntekijältä. Vaikka idea ei olekaan nuorilta lähtöisin, he kokevat toiminnan mielekkääksi. Toiminta on kannustanut ja opettanut nuoria aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen sekä osittain myös kylien kehittämiseen.

Kesätoimintaa

Kesäkioskeja oli kahdella haastatelluista ryhmistä. Toinen niistä oli **Kivijärven kioskitiimi**. Kioskitiimin tavoitteena oli saada nuorille kesätöitä työtodistuksineen ja rahaa. Samalla saatiin omalle kylälle ostospaikka, johon paikallisten lisäksi ohikulkijat voivat pysähtyä. Nuoret myös halusivat oppia tiimityöskentelyä, vastuun ottoa ja asiakaspalvelua. Kyläyhdistys lupasi antaa tilat, jos kioskia pitävät nuoret ovat omalta kylältä. Mukaan lähti 12 nuorta Kivijärveltä. Toiminta alkoi ideoinnilla, minkä jälkeen varsinainen aloitus oli maaliskuussa. Kolmen kuukauden aikana ennen kioskin avaamista pidettiin neljä palaveria, joissa nuoret päättivät aukioloajoista ja työajoistaan.

Toiminnan alkuvaiheessa kioskitiimi oli yhteydessä verotoimistoon ja kuntaan sekä valmisti mainostauluja. Kioski sijaitsi uimapaikan lähellä ja siinä myytiin kahvia, makeisia, limsaa ja

pullaa, joka ostettiin omalta kylältä. Kesäkuussa oli kylmä sää, minkä vuoksi asiakkaita oli vähän. Nuoret kuitenkin jatkoivat toimintaa myös heinäkuussa ja silloin tulos olikin parempi. Kioski oli joka päivä auki klo 12–20 ja nuoret myivät kahdessa vuorossa pareittain, nuoret saivat siis olla aina 3 päivää töissä ja 6 päivää vapaalla. Asiakaskunta jakautui siten, että puolet asiakkaista oli omalta kylältä, puolet muualta. Oman kylän väkeä oli asiakkaana etenkin iltaisin.

Alkuperäinen tavoite oli saada jokaiselle nuorelle 100 euroa voittoa puhtaana käteen. Tavoite ylitettiin. Koko myynti oli noin 5 500 euroa, josta hieman alle puolet oli voittoa. Voitto jaettiin nuorille työajan suhteessa. Toiminta oli nuorille uutta, vaikka ajatus kioskista rannalla ei ollutkaan uusi. Nuoret hoitivat itsenäisesti kioskin raha-asiat, tilaukset, tavaranhankinnat ja tilitykset sekä pulmatilanteet. Nuoret tekivät itse myös kioskikyltit ja tilojen ehostuksen. Kioskinpito opettikin nuorille yritteliäisyyttä. Kylätoimikunta teki kioskin hirrestä ja veti tiloihin sähköt. 4H-neuvoja toi hankkeeseen ammattitaitoa, mutta nuorten arvioiden mukaan hanke oli enemmän kyläjuttu kuin 4H-toimintaa, vaikka noin puolet nuorista olikin jo ennestään mukana 4H-toiminnassa. Nuoret remmiin -koulutukset nuoret kokivat hyviksi. He toivoivat lisää raha-asioihin liittyvää tietoa, jotta hyvästä toiminnasta ei joutuisi esimerkiksi verotukseen liittyvien asioiden takia turhaan kärsimään. Toiminta onnistui hyvin, vaikka vanhemmat epäilivätkin sitä etukäteen.

Pyhänkoscilla nuoret organisoivat **kioskitoimintansa** avoimen yhtiön muotoon. Mukana oli 6 nuorta, joista jokainen maksoi 75 euroa rekisteröimismaksua maistraatille. Tavoitteena oli saada kesätyöpaikka ja rahaa. Toiminta keskittyi kioskin pitoon, vaikka aluksi oli mietitty myös kyläapua ja atk-apua. Kioskitilat vuokrattiin kunnalta ja jääkaappi Hartwallilta. Pakastearkku saatiin Valiolta. Päätuotteita olivat makeiset ja jäätelö. Makkaraa ja maitoa myytiin jonkin verran, mutta niiden menekkiä oli vaikea arvioida. Lisäksi myytiin kalastuslupia, joita meni niin hyvin, että provisiota voitiin nostaa kesän aikana. Kioski sijaitsi Pyhänkosken levähdyspaikalla puolen kilometrin päässä keskustasta. Siellä oli skeittiramppi ja kaksi trampoliinia sekä uimapaikka lähellä, joten nuoria asiakkaita riitti. Lisäksi asiakkaina oli ohikulkijoita, paljon etenkin moottoripyöräilijöitä. Siihen nähden, että kesä oli kylmä, kioskin tulos oli hyvä. Etenkin aurinkoisina päivinä ja juoksukilpailun aikaan myynti oli hyvää. Parhaimpina päiviä myynti oli 300–400 euroa. Kioskitiimi toimi myös yhdessä diskossa sekä aiemmin mainituilla kyläfestareilla. Voitto jaettiin tasavertaisesti yhtiömiesten kesken, jolloin jokainen heistä sai kesän päätteeksi 600 euroa.

Kioski-idea tuli nuorilta itseltään. Yksi heistä kokosi muun porukan ympärilleen. Toiminta oli heille kaikille uutta, joten 4H:lta saatu apu ja tuki olivat hyödyllisiä. Ilman 4H:n mukanaoloakin nuoret olisivat kuitenkin toiminnan aloittaneet. Kyläyhdistys antoi nuorille starttilainan. Kunta sen sijaan olisi nuorten mielestä voinut auttaa enemmänkin. Koska kioskitoiminta järjestettiin yritysmuodossa, yrittäjyyteen ja sen paperipuoleen tuli tutustuttua hyvin. Lisäksi opittiin asiakaspalvelua ja ryhmätyötä sekä kunnassa asiointia. Työt jaettiin tasan. Toiminta sujuikin nuorten mielestä melko hyvin. Parantamisen varaa he kuitenkin näkivät työvuorojen valvomisessa.

Kannuksessa **lastenhoitoa kesäajalle** järjesti ryhmä, joka muodostui kuudesta tytöstä. Tarkoitus oli järjestää lapsille toimintaa kesän ajalle ja saada samalla itselle töitä. Toimintamuotoina olivat käsityökerho, retket, lapsiparkki, leikkipuisto ja kahvila. Alussa ryhmä teki mahdollisille asiakkailleen kyselyn, jonka pohjalta toimintaa lähdettiin kehittämään. Kahvilaa lukuun ottamatta kaikki toiminta oli etukäteen suunniteltua; kahvila järjestettiin pyynnöstä kotiseutupäivien käsityönäyttelyn yhteyteen. Ongelmana toiminnalle oli se, että alueella suku hoitaa lapsia paljon, joten asiakkaista oli puutetta. Ryhmä toivoo silti voivansa jatkaa toimintaa ensi kesänä hieman kehittynein toimintatavoin. Ensi kesänä he aikovat panostaa mainostamiseen enemmän. Lisäksi he harkitsevat kahvilan ylläpitoa koulumuseossa. Kaikki toimijat ovat aktiivisia 4H-ihmisiä, mutta kyseisenlainen toiminta oli heille uutta. Siksi 4H-järjestöltä saatu apu oli tervetullutta. Ryhmän jäsenet kokivat, että heidän toimintansa oli kylien kehittämistä, sillä he järjestivät toimintaa nimenomaan kylien lapsille eri puolella kuntaa. Hanke myös tutustutti heitä jonkin verran yrittäjyyteen.

Onnistuneen toiminnan edellytyksiä

Onnistuneilla hankkeilla on havaittavissa yhteisiä piirteitä tai tunnusmerkkejä. Ryhmien toiminta on ollut pääosin nuorten omalla vastuulla. Jotta toimintaa jaksetaan ajoittaisista vastoinkäymisistä huolimatta jatkaa, se edellyttää hyvin motivoituneita tai motivoituja nuoria. Tätä on edesauttanut toisaalta toiminnan vapaus ja toisaalta aikuisten tuki. Parhaiten ovat onnistuneet sellaiset ryhmät, joissa paikallinen 4H-toiminnanjohtaja on ymmärtänyt nuorisolähtöisyyden merkityksen. Kun toiminta on ollut vapaata, nuoret ovat saaneet tehdä juuri sitä, mikä heitä itseään on kiinnostanut eikä sitä, mitä vanhemmat heidän toivoisivat tekevän. Taitojen oppimisen kannalta parhaita ovat olleet hankkeet, joissa nuorilla itsellään on ollut vastuu myös rahasta ja kirjanpidosta. Hyvissä hankkeissa nuoret ovat itse sekä hoitaneet käytännön asiat, kuten maalaustyöt, että järjestelyt ja yhteydenotot niin viranomaisiin kuin muihinkin yhteistyötahoihin.

Yrittäjyystaitojen kannalta erityisen hyödyllisiä olivat hankkeet, jotka ovat jollain tapaa sisältäneet liiketoiminnallista ajattelua. Vastaavasti yhtä tärkeää on kuitenkin ollut se, että nuoria on kannustettu heidän toimissaan ja heihin on luotettu. Koska nuorilta puuttuu ikänsä takia vielä kokemus monesta asiasta, on tärkeää, että heille on tarjottu myös tiedollista tukea heidän sitä tarvitessaan. Vaikka nuoret eivät aina haluakaan kysyä, vaan haluavat kokeilla omin nokkinensa, rohkeutta toimimiseen lisää se, että tietää voivansa tarvittaessa kysyä apua. Motivaatiota lisää myös muun yhteisön, esimerkiksi kylän, hyväksyntä.

Toiminnan onnistumisen kannalta paljon vaikuttaa se, ketkä lähtevät vetämään hanketta, onko heillä tahtoa, organisointikykyä ja kykyä innostaa muita. Usein kyse on sattumasta, mutta vetäjää voidaan tukea koulutuksella, jos se on tarpeeksi käytännönläheistä ja nuorten silmissä relevanttia. Ryhmien toiminnan onnistumista on edesauttanut nuorten ryhmien sisäinen organisoituminen ja tehtävänjako, jota täydentävät yhteinen vastuunotto ja toisaalta vastuun jakaminen. Ryhmällä pitäisi olla myös yhteishenkeä niin, että toiminta oikeasti on hauskaa ja jotta jokainen ottaa vakavasti oman vastuunsa. Ryhmien

kokoamisessa on tärkeää tietty ”paikallistuntemus”, jotta ryhmän kokoaja osaa ottaa yhteyttä asiasta mahdollisesti kiinnostuneimpiin nuoriin ja osaa kertoa asiasta heitä innostavalla tavalla.

Onnistumisen kokemukset ovat nuorille – kuten meille muillekin – tärkeitä. Ne antavat uskallusta yrittää uudestaan ja siirtyä entistä suurempiin haasteisiin. Sitä kautta päästään myös Nuoret remmiin -hankkeen tavoitteisiin.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Nuoret remmiin -hankkeen tavoitteiden analyysi

Nuoret remmiin -hankkeen tavoitteista keskeisimmät liittyvät kylien kehittämiseen. Kylien kehittäminen edellyttää niiden asukkailta aktiivisuutta varsinkin taloudellisissa ja yhteiskunnallisissa asioissa. Aiempien tutkimusten perusteella kylien menestys perustuu paljolti siellä toimivien yritysten ja asukkaiden kykyyn toimia itsensä ja kylänsä hyväksi harjoittamalla menestyksellistä liiketoimintaa. On myös havaittu, että menestyvää maaseutuyrittäjää luonnehtivat samat ominaispiirteet kuin yrittäjiä yleensä. Innovatiivisuus, aktiivisuus, motivaatio sekä rohkeus kohdata erilaisia haasteita ovat ominaisia kaikille menestyville yrityksille riippumatta sijainnista. Menestyvän yrittäjän keskeisiä ominaisuuksia ovat myös ammattitaito sekä toimialaan liittyvä kokemus ja koulutus. Yritykset ovat siis yrittäjän persoonallisiin ominaisuuksiin kytkeytyviä kokonaisuuksia, joiden pääasiallisia komponentteja ovat henkilökohtaiset tekijät (motivaatio, aktiivisuus ja uskallus) sekä ammattitaitoon liittyvät tekijät (kokemus, koulutus ja pätevyys).

Maaseutuyritykset ovat useimmiten lähiympäristölleen tärkeämpiä kuin saman kokoiset kaupungeissa toimivat yritykset. Niiden menestyksestä voi riippua kokonaisten kylien elinvoima, sillä niiden suhteellinen merkitys alueellisina työllistäjinä on suuri. Esimerkkejä tästä löytyy sekä kuntatasolta että yksittäisten kylien tasolta. Esimerkiksi Keskisen kyläkauppa ei kanna pelkästään itseään vaan koko Tuurin kylää ja Sievin kunnassa toimivat teollisuusyritykset ovat kyläkuntiensa kehityksen moottoreita. Tilanne on samankaltainen lähes kaikissa hyvin menestyvissä kylissä ja maaseutukunnissa, kuten Oulunsalossa, Ylihärmässä tai Teerijärvellä. Pienemmässä mittakaavassa tällaisia muutamien yritysten toiminnan varassa eläviä kyliä on paljon. Kylien menestys onkin paljolti kiinni siellä toimivien yritysten menestyksestä. Yritysten menestys taas riippuu niitä johtavien yrittäjien henkilökohtaisista ominaisuuksista ja ammatillisesta osaamisesta (Laurila 1998).

Hanketoiminnalla ei voida suoraan vaikuttaa ammatillisen osaamisen kehittymiseen. Siksi Nuoret remmiin -hankkeen tavoitteiden tuleekin liittyä nuorten aktiivisuuden, omatoimisuuden ja rohkeuden lisäämiseen nimenomaan yritystoimintaan liittyvissä tai sitä tukevilla asioissa. Näiden henkilökohtaisten ominaisuuksien kehittymiseen voidaan vaikuttaa rohkaisemalla nuoria ottamaan vastaan haasteita ja tehtäviä, joiden hoitamisesta

saadut kokemukset tukevat nuorten kasvua ja valmiuksia toimia yhteisönsä aktiivisina toimijoina, mahdollisesti maaseutuyrittäjinä tai aktiivisina kylien kehittäjinä. Riippumatta siitä, missä nuoret myöhemmin asuvat ja toimivat, tuottavat nuorena saadut positiiviset kokemukset itseluottamusta ja valmiutta vaikuttaa oman elämänsä kulkuun. Todennäköisimpiä maaseudun yrittäjiä ovat kuitenkin ne, jotka ovat lapsuutensa siellä viettäneet. Monet menestyvistä maaseudun yrittäjistä ovat hankkineet tarvitsemansa muiden yritysten palveluksessa ja perustaneet myöhemmin oman yrityksensä omalle kotipaikkakunnalleen (Laurila 1998).

Nuoret remmiin -hankkeen voidaan katsoa vastaavan juuri sellaisiin tavoitteisiin, joiden kautta maaseudun menestystä voidaan pitkällä aikavälillä parhaiten tukea. Yrittäjyyden todellisia edellytyksiä voidaan edistää vain vaikuttamalla positiivisesti sen taustalla oleviin vaatimuksiin. Nuoret remmiin -hanke näyttää tekevän juuri näin.

Emohankkeen hallinnon onnistuneisuus

Hankkeen hallinto on ollut sujuvaa, vaikkakin hankkeen maantieteellisen alueen laajuus on hieman hankaloittanut toimimista ja tiedonkulkua. Myös monet henkilöstömuutokset ovat vaikuttaneet toimintaan, sillä uudella henkilöllä on aina kestänyt aikansa tutustua hankkeeseen ja tehtäviinsä. Jonkin verran on myös esiintynyt sitä, ettei työnjako ole selkeä, mistä syystä jotain asiaa tekee moni päällekkäin, kun taas jokin asia (esimerkiksi nettisivut) jää kokonaan hoitamatta. Rahoittajan näkökulmasta ongelmia ei ole ollut; tiedotus on toiminut, raportit ovat tulleet ajallaan ja olleet selkeitä, ja ongelmia kohdatessaan projektinvetäjät ovat kysyneet neuvoa. Alueen laajuudesta huolimatta toimintaa on myös ollut koko alueella yhtä lailla. Kuitenkin on ollut hyvä, että päävastuu ja hallinnointi on ollut yhdellä 4H-piirillä eli Oululla. Se selkeyttää toimintaa etenkin rahoittajan suuntaan.

Taloudenpidossa varsinaisesti ei ole ollut ongelmia, mutta toimintaa on vaikeuttanut se, että alun perin rahaa ei ole osattu tai voitu budjetoida täysin oikeisiin kohteisiin. Esimerkiksi tiedottamiseen ja tapahtumisen järjestämiseen olisi voitu varata enemmän rahaa. Paikallisten toiminnanjohtajien ja nuorten kannustaminen ja tukeminen ryhmien perustamisessa on vaikeutunut, kun ei ole ollut mahdollista kaikissa tapauksissa maksaa paikallisen henkilöstön ajankäytöstä palkkaa saati heidän matkakulujaan tarpeellisiin palavereihin. Tämä on johtanut ainakin osin siihen, että maakunnan projektinvetäjät ovat joutuneet kulkemaan enemmän kuin olisi ollut muutoin järkevää. Myös joihinkin suoraan hankkeeseen kuuluviin toimiin, kuten yrittäjyyskilpailuun, jouduttiin varat hankkimaan muualta, koska budjetissa ei ollut siihen osoitettu varoja. Onneksi esimerkiksi LEADER+ -ohjelmasta oli mahdollista hakea rahaa toimintaan. Myönteistä budjetissa on ollut se, että se on riittänyt hyvin kaikkeen siihen, mihin sitä on budjetoitu ja rahaa hieman jääneekin. Koska toiminnan käynnistyminen alussa venyi, varoja on siirtynyt sieltä käytettäväksi myöhempään toimintaan. Toiminnanjohtajilla on jonkin verran ilmennyt epäselvyyttä siitä, mistä työstä he voivat hanketta laskuttaa. Yleensä kuitenkin mahdollisuutta laskuttaa tehdystä työstä on pidetty myönteisenä.

Ohjausryhmän koostumus on ollut monipuolisuudessaan hyvä, mutta mukana olisi ehkä voinut olla lisäksi nuorten kanssa työskentelyn asiantuntija. Ohjausryhmän työ on koettu hyödylliseksi esimerkiksi siltä osin, että paikalla olevalta rahoittajan (TE-keskus) edustajalta on saanut tietoa hyväksyttävistä kustannuksista ja muillekin ohjausryhmän jäsenille on voinut tarvittaessa soittaa ja pyytää heiltä neuvoa. Loppua kohden ohjausryhmän toiminta on hiipunut, mikä tosin ainakin osin johtuu alueen laajuudesta ja pitkistä kokousmatkoista. Myös kehittämisryhmä on koettu hyödylliseksi, sillä siltä vetäjät ovat saaneet omille ideoilleen vahvistusta ja se on myös kehitellyt ideoita pidemmälle. Keskustelu on joskus ollut hyvinkin syvälle menevää ja koskenut niin käytännön toimia kuin raha-asioitakin. Kehittämisryhmä kokoontui usein etenkin hankkeen alussa, jopa kerran kuussa, nykyisin harvemmin. Etelä-Pohjanmaan projektinvetäjälle eniten on kuitenkin ollut hyötyä projektinvetäjien yhteispalavereista, joita on ollut noin 2–3 kertaa keväällä ja syksyllä. Toisille tapaamiset ovat olleet vähemmän hyödyllisiä. Ero johtunee siitä, että Etelä-Pohjanmaan projektinvetäjä on muutoin toiminut yksin, kun taas muut ovat muutenkin jakaneet yhteisen työtilan Oulussa. Piirien välinen yhteistyö näyttäisi toimineen hyvin.

Emohankkeen tukitoimien onnistuneisuus

Projektinvetäjien yhteistyö paikallisten 4H-toiminnanjohtajien kanssa on ollut vaihtelevaa. Niiden kanssa, jotka ovat tulleet mukaan hankkeeseen, yhteistyö on sujunut hyvin. Joitain toiminnanjohtajia on kuitenkin ollut vaikea saada mukaan hankkeeseen ja etenkin ymmärtämään, mitä ideaa on toiminnan nuorisolähtöisyydessä. Syynä on ehkä osittain se, että hanke suunniteltiin ilman, että toiminnanjohtajat pääsivät vaikuttamaan, mistä johtuen heille on saanut selittää hankkeen periaatteita alusta asti. Toiminnanjohtajien mukaan saanti ja ryhmien perustaminen on vaatinutkin paljon projektinvetäjien henkilökohtaisia ”markkinointikäyntejä”. Tämä vaikeus on yllättänyt projektinvetäjät. Toiminnanjohtajia oli vaikea saada mukaan edes heille ilmaiseen Nuoret Johtajat -koulutukseen. Osa toiminnanjohtajista innostui kuitenkin hankkeesta heti. Selittävänä tekijänä eroavaisuuksille on ainakin osittain järjestön rakenne, jossa paikallisyhdistykset toimivat vapaaehtoisesti eikä piireillä ole käskyvaltaa niihin päin.

Hanke on muutoin mennyt suunnitelmien mukaan, mutta ryhmien lukumäärä on jäänyt tavoiteltua pienemmäksi ja niitä on jouduttu etenkin alussa ohjaamaan suunniteltua enemmän. Toiminta-alueen laajuus on aiheuttanut vaikeuksia, koska pitkien välimatkojen vuoksi projektinvetäjä ei ole aina voinut osallistua kaikkiin sellaisiin palavereihin, joihin olisi ollut hyödyllistä osallistua. Joissain ryhmissä on myös ollut epätietoisuutta vetäjän roolista, aina ei ole tiedetty onko asia projektinvetäjän vai toiminnanjohtajan vastuulla ja vastuuta on joissain tapauksissa yritetty antaa liiaksi projektinvetäjälle. Yleensä hyvään ratkaisuun on kuitenkin päästy. Ottaen huomioon alueen laajuuden, projektiajan ja sen, että hanketta on vedetty 2,5 henkilön voimin, 40 ryhmää voidaan pitää hyvänä saavutuksena. Hanketta suunniteltaessa ei osattu täysin varautua hankkeen vaatimaan työmäärään, joka oli melko suuri vajaalle kolmelle henkilölle.

Niissä tapauksissa, joissa ryhmä saatiin aikaiseksi, mutta toiminnanjohtaja ei ymmärtänyt nuorisolähtöisyyden merkitystä, ryhmä jäi yleensä lyhytaikaiseksi. Hankkeen toimintamalli on toimijoille uusi ja sitä myöten vaativa, sillä siinä on ensin sitoutettava nuoret mukaan, sitten annettava heille vastuuta ja luotettava heihin. Vastuun saaminen oli myös nuorille itselleen uutta, mikä osaltaan vaikeutti idean käytännön toteutusta. Alun innostusvaikeuksia olisi mahdollisesti helpottanut, jos toiminnanjohtajat olisivat saaneet olla mukana jo hankkeen suunnitteluvaiheessa, mikä olisi sekä tutustuttanut että sitouttanut heitä asiaan. Hanke on joistain vaikeuksistaan huolimatta tärkeä pelin avaus, joka on levittänyt ajatusta uudenaikaisesta toimintamallista laajalle osalle 4H-kenttää.

Hankkeen tiedotus ulkopuolelle on ollut tehokasta; lehtijuttuja on kirjoitettu hankkeen toimista paljon ja hanke on saanut myös radioaikaa. Tätä pidettiin yleensä tärkeänä kahdesta syystä. Toisaalta tiedotus luo aikuisille myönteistä kuvaa nuorten toiminnasta, toisaalta nuoret saavat sen kautta pientä ennakkotietoa hankkeesta. Nuorten mukaan saamiseen eivät kuitenkaan lehtijutut riitä. Julisteilla ja flyereilläkään ei ole suurta vaikutusta nuorten mukaan saamisessa, vaikkakin pulmanaru, jolla mainostettiin yritysideakilpailua, herätti erilaisuudellaan mielenkiintoa. Tärkeintä on panostaa henkilökohtaisiin kontakteihin ja vaikuttajanuorten innostamiseen, sillä he voivat viedä asiaa omalta osaltaan eteenpäin muille tiedoksi. Tämä osa tiedottamisesta jätettiin paikallisten yhdistysten tehtäväksi, koska muutoin hankkeen kustannukset olisivat kasvaneet turhan suuriksi. Toisissa kunnissa tiedotus onnistuikin paremmin kuin toisilla toiminnanjohtajien kontakteista ja innokkuudesta riippuen. Alussa hankkeen oma tiedottaminen toiminnanjohtajien ja nuorten suuntaan ontui hieman, mutta kokemuksen myötä sitä pystyttiin parantamaan ja kohdistamaan panostuksia tehokkaimpaan toimintatapaan.

Hankkeen nettisivuja ja niiden sisältämää kylänraitti-keskustelufoorumia ei hankkeessa ole juuri käytetty, vaikka alun perin niillä suunniteltiin olevan keskeinen sija toiminnassa. Nettisivusto onkin ollut päivittämättä noin vuoden. Lehdistötilaisuuksia projektinvetäjät pitivät tavoitteiden kannalta hyödyllisinä, koska niihin osallistuminen on antanut nuorille itseluottamusta ja esiintymiskokemusta ja toisaalta julkisuus on tuonut hyväksyntää nuorten toiminnalle, mikä on esimerkiksi helpottanut tilojen käyttöön saamista. Esimerkiksi yritysideakilpailusta tehdyillä lehtijutuilla oli hyvin positiivinen vaikutus. Tärkeäksi projektinvetäjät kokivat remmiutiset, joita lähetettiin joko sähköpostilla tai perinteisellä postilla kaikille alueen 4H-toiminnanjohtajille riippumatta siitä, olivatko he hankkeessa mukana.

Tarkoituksena on ollut käyttää soveltuvien osien toiminnan tukena Nuoret Johtajat -toimintamallia, jossa ryhmien vetäjät (nuoret tai aikuiset) tapaavat kuutena viikonloppuna, tutustuvat toisiinsa ja kehittelevät toimintaansa tiettyjen askelten mukaan. Ensimmäiseen Nuoret Johtajat -koulutukseen on osallistunut kuitenkin vain 14 henkeä ja jälkimmäiseen 10, joista osa oli samoja kuin ensimmäisessä. Nuoria ei koulutukseen juuri osallistunut. Siksi vaikuttaa siltä, että nuoret ovat toimineet omatoimisemmin ja järjestäneet tapaamisia omien tarpeidensa mukaan. Toiminnanjohtajille on kuitenkin ollut hyötyä Nuoret Johtajat -

koulutuksesta ja voitaneenkin sanoa, että ne ryhmät todennäköisemmin toimivat hyvin, joiden kunnan toiminnanjohtaja oli käynyt koulutuksen. Projektinvetäjien mukaan koulutus oli heille hyvin hyödyllinen, sillä se antoi toisaalta tietoa ryhmien vetämisestä, toisaalta tutustutti muihin hankkeen toimijoihin ja antoi yhteisen pohjan tai yhteisen kielen, jonka varassa myöhemmin oli helpompi puhua aiheesta. Vetäjät kokivat, että olisi ollut hankkeen ja nuorten kannalta hyödyllistä, jos kaikki ryhmien nuoret tai vähintään kaikki toiminnanjohtajat olisivat voineet osallistua koulutukseen. Projektinvetäjät kokivat hankkeen juurruttamisen helpommaksi alueille, joiden toiminnanjohtaja tunsu jo hankkeen idea koulutuksen kautta. Vaikka Nuoret Johtajat -mallia ei monessakaan ryhmässä noudatettu täysin, siitä on hyödynnetty osasia tarpeen mukaan. Mallia hyödyntäneet kokivat sen yleensä hyödylliseksi ja levittämisen arvoiseksi toimintatavaksi.

Jonkin verran on nuorten valmentamiseen käytetty harjoitusta, jossa nuoret miettivät mielikuvitusyritykselle toimintaidean ja mainonnan. Ryhmien tukemiseksi on kehitetty lisäksi niin sanotut remmiportaot, joissa tutustumisen ja ideoinnin kautta siirrytään toiminnan valitsemiseen, työnjakoon, projektin toteuttamiseen ja arviointiin sekä mahdolliseen uuden toiminnan ideointiin. Remmiportaita on hyödynnetty vaihtelevasti niin, että monessa ryhmässä lienee käytetyn siitä sopivia osia, samoin kuin Nuoret Johtajat -koulutusmallista.

Yrittäjyyskilpailuun osallistui melko pieni joukko nuoria. Toiminnanjohtajat eivät kokeneetkaan kilpailua tuloksekkaimmaksi tavaksi innostaa yrittäjyyteen. Joitain nuoria kilpailu kuitenkin ilmeisesti innosti ja sitä kautta silläkin on paikkansa hankkeessa, vaikka sitä ei varsinaisesti hankkeen kulmakivenä voikaan pitää. Ylimaakunnalliset tapaamiset – etenkin kyläfestari – saivat pelkkää kiitosta. Kaikkialta nuoret eivät päässeet sinne mukaan, mutta ne jotka pääsivät, olivat innoissaan. Tärkeintä antia tapaamisissa oli, että nuoret näkivät, mitä muut tekevät ja saavat elämyksiä sekä eväitä omaan toimintaansa. Kyläfestarin järjestäminen sinänsä oli järjestämässä olleille nuorille tärkeä osa hanketta, mutta myös osallistuminen maaseudulla järjestettyyn nuortentapahtumaan antoi nuorille uusia kokemuksia ja innosti toimintaan. Ylimaakunnalliset tapaamiset myös tekivät nuoret tietoisiksi siitä, että kyse ei ole vain heidän oman kuntansa toiminnasta, vaan laajemmasta hankkeesta. Hankkeessa järjestettiin myös yksi isompi ja useita pienempiä paikallisia järjestömessuja. Jäsenten lisäämisessä messut eivät juuri onnistuneet, mutta yhteistyön lisääminen järjestöjen välillä onnistui paremmin. Parhaiten onnistuivat sellaiset järjestömessut, joiden järjestämisessä nuoret itse olivat mukana.

Hankkeen tärkeimpinä tuloksina voidaan pitää kolmea asiaa: 1) Nuoret saivat tilaisuuden tehdä omansa näköistä toimintaa itsenäisesti, mutta aikuisten tuella. 2) Sen kautta kokemus, rohkeus, yritteliäisyys ja mahdollisesti myönteinen näkemys maaseudun mahdollisuudesta kasvoivat. 3) Syntyi toimintaa, joka kiinnostaa perinteistä 4H-toiminnan kohderyhmää vanhempaa ikäluokkaa. Se monipuolistaa 4H-yhdistyksien toimintaa ja kohderyhmää sekä luo maaseudun nuorille tilaisuuden mielekkääseen tekemiseen.

Yritteliäisyys ja yrittäjyys

Yritteliäisyyteen kannustaminen on noussut selvästi hankkeen pääpainopisteeksi. Arvioinnissa haastatelluista nuorten ryhmistä kymmenen kahdestatoista oli sitä mieltä, että ryhmän toiminta rohkaisi heitä yritteliäisyyteen ja antoi yrittäjävalmiuksia. Kahdeksan ryhmää oli vahvasti tätä mieltä. Erityisesti sellaiset ryhmät, joissa oltiin aktiivisesti rahan kanssa tekemisissä, kokivat saaneensa paljon uusia valmiuksia yritystoimintaan. Tällaisia olivat etenkin kioskitiimit ja sellaiset ryhmät, joissa järjestettiin monenlaista toimintaa, kuten rahoituksen kokoaminen eri keinoin Englannin matkaa varten tai kyläfestarien järjestäminen. Nuoret remmiin -hankkeen nuorten ryhmät ovat antaneet nuorille mahdollisuuden kokeilla asioita itse – ohjaajat ovat olleet vain tukemassa. Tämä on johtanut siihen, että kaikessa ei ole välttämättä aina onnistuttu. Epäonnistumisetkin kuitenkin edistävät oppimista, varsinkin jos niihin suhtaudutaan rakentavasti.

Projektinvetäjien näkemyksen mukaan useimmilla nuortenryhmillä on ollut painopisteenään yrittäjyys. Yrittäjyyttä on opittu etenkin tapahtumaprojektien, kioskien ja yritysvierailujen kautta. Kokemuksen kautta nuorille on tullut käsitys siitä, että yrittäminen on yksi vaihtoehto elättää itsensä. Myös Nuoret Johtajat -toimintamallin hyödyntäminen on edistänyt nuorten omatoimisuutta ja yritteliäisyyttä. Yrittäjyyskilpailu ja kouluille suunnattu Firmax-harjoitus ovat vieneet yrittäjyyden ja sisäisen yrittäjyyden ideaa ryhmien ulkopuolellekin, vaikka niiden merkitystä ei voidakaan pitää yhtä suurena kuin oman toiminnan kautta oppimista.

Voidaankin arvioida, että nuoret ovat hankkeen kautta oppineet monia yrittäjämäisiä piirteitä, kuten omaehtoisuutta, aktiivisuutta, itseluottamusta, yhteistyökykyä ja järjestelmällisyyttä. Itseluottamus on syntynyt onnistumisen kokemusten kautta. On ollut tärkeää voida toimia aluksi osin melko pienimuotoisesti. Sen jälkeen voi vähitellen kokeilla jotain suurempaa. Oppiminen ei ole rajoittunut ainoastaan suoranaisiin yritystoimintaa sisältäneisiin ryhmiin, vaan oppimista lienee tapahtunut kaikissa hankkeissa, joissa nuoret ovat saaneet toimia oma-aloitteisesti. Myönteistä suhtautumista työhön ovat edistäneet etenkin sellaiset ryhmät, joissa nuoret ovat selkeästi päässeet näkemään työn ja rahan ansaitsemisen yhteyden. Vaikutuksia on useimmalla toiminnalla ollut pikemminkin sisäisen yrittäjyyden syntyyn kuin suoraan yrittäjyyteen ja kaupalliseen yrittämiseen. Tekemällä oppiminen ja omasta aktiivisuudesta syntyneet myönteiset kokemukset ovat paras tapa yrittäjyyteen opettamisessa ja siinä voidaan hankkeen sanoa onnistuneen, vaikka kaikki osallistuneet nuoret eivät koskaan yritystä perustaisikaan.

Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kylien kehittämässä

Kysymykseen, onko nuorten toiminta kannustanut heitä kylien kehittämiseen, yhdeksän kahdestatoista nuorisoryhmästä vastasi myönteisesti. Suuri osa ryhmistä koki toimintansa vaikuttaneen sekä yrittäjyyden että kylien kehittämisen nostuksen lisäämiseen. Vain yksi haastatelluista ryhmistä koki, ettei toiminta juuri antanut edellytyksiä kumpaankaan. Osa

nuorista on suoraan tehnyt yhteistyötä kyläyhdistysten kanssa esimerkiksi tapahtumien järjestämisessä ja tehnyt jopa toiminta-aloitteita kylille. Yleensä nuorilla on ollut ensin mielessä, mitä toimintaa he haluavat ja sitten vasta on yhteistyökumppaniksi keksitty kyläyhdistys. Alkuperäinen ajatus siitä, että nuoret olisivat mukana täydentämässä kyläsuunnitelmia, ei ole juuri toteutunut, mutta nuoret ovat paikoin muulla tavoin voineet vaikuttaa kyläänsä toimimalla siellä aktiivisesti ja tekemällä yhteistyötä muiden kylätoimijoiden kanssa. Joillain alueilla toiminta on johtanut siihen, että aikuiset ottavat aiempaa enemmän huomioon nuoria ja heidän tarpeitaan toimintaansa suunnitelleessaan. Myös nuorten varteenotettavuus aitoina vastuullisina toimijoina on paikoin kasvanut.

Näin ollen voidaan katsoa, että Nuoret remmiin -hanke on ainakin tässä käsiteltyjen hankkeiden osalta päässyt tavoitteeseensa. On kuitenkin huomattava, että haastatteluihin valikoitui hankkeita, jotka olivat onnistuneet toiminnassaan keskimääräistä selvästi paremmin. Hanke onkin siis onnistunut tarjoamaan menestymisen edellytyksiä silloin, kun toiminnan edellytyksiä on ollut olemassa. Tällaisia edellytyksiä näyttävät olevan nuorison valmius ja into ottaa vastaan uusia haasteita sekä kyläyhteisön valmius tukea ja kannustaa nuoria toiminnan rakentamisessa. Toiminnassa yrittäjyyden tukeminen vaikuttaisi kuitenkin ylittäneen painoarvossa kylien kehittämisen, mikä on tavoitteiden toteutumisenkin kannalta teorioiden valossa toimiva valinta. Osittain voidaan kylien kehittämiseen liittyviä vaikutuksia tulevan vasta pitkällä tähtäimellä, kun nuoruudessaan kylissä hyviä kokemuksia saaneet nuoret haluavat toivottavasti palata kotiseudulleen opiskelujen jälkeen ja jopa toimia siellä aktiivisesti.

Nuorten verkostoituminen

Joissain ryhmissä nuoret ovat toimineet yhteistyössä yhdistysten, kuten kyläyhdistysten, kanssa. Kyläyhdistykseltä on esimerkiksi voitu vuokrata toimitilat. Jonkin verran on ollut myös yhteistyötä kuntien kanssa. Tästä parhaimpana esimerkkinä on nuorisovaltuusto. Kunnan kanssa on voitu tosin tehdä yhteistyötä muissakin ryhmissä. Yksi ryhmistä esimerkiksi päätti yrittää vaikuttaa kunnan päättäjiin, kun se huomasi haluavansa järjestää toimintaa, jolle alueella ei ole kunnan tiloja.

Nuoret remmiin -hankkeen tapaamisissa nuoret ovat päässeet jonkin verran tapaamaan toisten alueiden nuoria, samoin kyläfestareilla ”Elämää havaittu”. Nuorten alueiden välinen (seutukunnallinen tai jopa maakunnallinen) verkostoituminen ei kuitenkaan tule esiin suurena toiminnan painopisteenä eivätkä yksittäiset tapaamiset useinkaan synnytä pysyviä verkostoja. Ne antavat kuitenkin nuorille tilaisuuden nähdä, mitä muualla tehdään ja ehkä saada sitä kautta itsellekin ideoita. Vähimmälle on jäänyt seutukunnallinen verkostoituminen, jonka määrä on vaihdellut alueittain. Toisaalla seutukuntien nuoria on tavattu usein ja tehty jopa yhteistyötä, toisaalla seutukunnallista yhteydenpitoa olisi kaivattu enemmän.

Parhaiten nuorten verkostoitumista ovat edistäneet ryhmät, joiden toimintaa on järjestetty yhteistyössä muiden tahojen kanssa tai jotka ovat joutuneet itse ottamaan yhteyttä eri

tahoihin omien tavoitteidensa saavuttamiseksi. Nettisivujen kylänraitin kautta nuorten välinen verkostoituminen on jäänyt vähäiseksi, parhaiten ovat toimineet henkilökohtaiset tapaamiset.

Vaikutukset 4H-toiminnan yleisiin tavoitteisiin

4H-toiminnan yleiset tavoitteet ovat olleet taustalla vaikuttamassa useimmissa ryhmissä, mutta erityistä huomiota niihin ei ole kiinnitetty. Nuoret remmiin -hankkeen voidaan hyvällä syyllä katsoa edistäneen nuorten **omatoimisuutta**. Nuorilla oli toiminnassaan hyvin vapaat kädet. 4H-organisaatio tuki ja neuvoi nuoria tarvittaessa, antoi joillekin jopa alussa rahallista lainaa. Toimintaideat tulivat kuitenkin nuorilta itseltään ja nuoret itse päättivät, miten toimitaan ja kuka tekee mitäkin. 4H-organisaation ja aikuisten rooli toiminnassa jäi yleensä vähäiseksi. Alussa aikuisten rooli saattoi olla suurempi, kun ryhmää koottiin tai toimintaa alustavasti ideoitiin ja mietittiin käytännön ratkaisuja toiminnalle. Sen jälkeen aikuisten rooli yleensä pieneni, kuten tavoite olikin.

Yhteistyötaidot kasvoivat varmaankin lähes jokaisen aktiivisen ryhmän nuorilla. Esimerkiksi nuorisovaltuustossa nuoret olivat yhteistyössä keskenään sekä kunnan kanssa. Nuorten keskinäiset ideointipalaverit ja toiminnan käytännön toteuttaminen (esimerkiksi kioskit) myös edistävät yhteistyötaitoja käytännön kokemuksen kautta. Yhteistyötä myös aikuisten maailman – kuten verotoimiston ja kunnan – kanssa on harjoiteltu monessa ryhmässä.

Kansainvälistymisvalmiuksia nuorten toiminta edisti yleensä vain epäsuorasti yleisen rohkeuden ja oma-aloitteisuuden lisäämisen kautta. Poikkeuksena voidaan mainita esimerkiksi Englannin matka ja sen valmistelut. **Arjen taitoja** nuoret saivat tapahtumien järjestämisen kautta: organisointivalmiuksia ja rohkeutta ottaa yhteyttä eri tahoihin. Rahan keräämiseksi tehty leivonta, lastenjuhlat ja muut vastaavat varmasti myös osaltaan jossain määrin edistivät arjen taitoja. **Luonnon ja ympäristön kunnioitusta** ei metsäpäivää lukuun ottamatta erityisesti huomioitu nuorten toiminnassa, mutta ei liene toimittu myöskään tämän periaatteen vastaisesti. Monilla nuorilla luonnon kunnioitus on osa luonnollista toimintatapaa, mikä näkyi esimerkiksi siinä, miten siistiksi kyläfestarin alue jäi nuorten jäljiltä.

YHTEENVETO

Nuoret remmiin -hankkeen tavoite on kannustaa Pohjois-, Keski- ja Etelä-Pohjanmaan sekä Pohjanmaan 14–29 -vuotiaita nuoria kokoamaan kyläkohtaisia ryhmiä, jotka ideoivat, kehittävät ja toteuttavat kylissä uutta nuoria kiinnostavaa toimintaa. Täten tuetaan nuorten omatoimisuutta, yritteliäisyyttä ja arjen taitoja. Hankkeessa kehitetään nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kylien kehittämisessä, innostetaan heitä yrittäjyyteen sekä lisätään nuorten verkostoitumista. Hankkeen kautta luodaan nuorten ryhmille toiminnan puitteet ja annetaan ryhmille ohjausta ja koulutusta.

Toiminnan tuloksellisuus

Nuoret remmiin -hankkeen toiminta on ollut uudenlaista – jopa yrittäjyysjärjestönä tunnetulle 4H-järjestölle. Hanke on tuonut mukanaan uudenlaisen toimintatavan, jossa vastuuta annetaan aiempaa enemmän nuorille itselleen – sekä toiminnan suunnittelussa että toteuttamisessa. Ilman hanketta nuorien toiminta 4H-järjestön piirissä olisi ollut kerhomaisempaa ja nuorten omalla aktiivisuudella olisi ollut pienempi sija. Toiminnan kautta on myös ollut mahdollista tavoittaa perinteistä 4H-toimintaa vanhempia ikäluokkia, jotka siten saavat mahdollisuuden tehdä heitä kiinnostavia asioita 4H-toiminnan piirissä. Lisäksi mukaan toimintaan on saatu sellaisiakin nuoria, joilla ei ole aiempaa 4H-taustaa. Toiminta on tässä mielessä ollut selkeästi oikeanlaista. Se on samalla haastavaa. Sekä kohderyhmä että toimintatapa ovat järjestölle uutta, mikä johtaa siihen, että toiminnanjohtajien on opittava uusia asioita. Heidän on opittava löytämään toiminnasta mahdollisesti kiinnostuneet nuoret, autettava heitä löytämään nuoria oikeasti kiinnostava ja mielekäs toiminta ja sen jälkeen luotettava, että nuoret pystyvät selviämään ottamastaan haasteesta ja ovat valmiita kantamaan vastuunsa. Tämä vaatii sekä ympäröivältä yhteiskunnalta että 4H-toiminnanjohtajilta ja nuorilta itseltään uusia ajatus- ja toimintamalleja, mutta ei ole mahdotonta.

Hankkeen onnistumiseen ovat selvimmin vaikuttaneet nuorille annettu toiminnan vapaus, johon on liittynyt vastuu toiminnan suunnittelusta, toteutuksesta ja taloudesta. Nuoriin on uskallettu luottaa. Kaikki nuorten oma toiminta on edistänyt yrittäjämäisten piirteiden kehittymistä nuorilla, mutta eniten varsinaista yrittäjyyttä on edistänyt toiminta, joka on sisältänyt liiketoiminnallista ajattelua. Yllä mainittua voidaankin pitää yhtenä hankkeen suurimmista onnistumisista. Valitettavasti joissain paikoin toiminta kuitenkin jäi perinteisen kerhomaiseksi tai ei alkanut ollenkaan. Toiminnan painopiste on selvästi ollut yritteliäisyyden edistämisessä.

Kylissä nuoret ovat tulleet entistä varteenotettavimmiksi toimijoiksi ja osa nuorista on tehnyt hankkeen myötä yhteistyötä muiden kylätoimijoiden kanssa. Kyläsuunnitelmiin nuoret eivät kuitenkaan päässeet vaikuttamaan ja muutenkin nuorten osallistuminen kyläyhdistyksiin toimintaan oli tavoiteltua pienempää. Nuorten pysyvä verkostoituminen alueiden välillä tai olemassa olevien verkostojen kanssa jäi myös vähäiseksi. Se ei

kuitenkaan tarkoita, etteivätkö nuoret olisi oppineet useimmissa ryhmissä paljon yhteistyöstä ja tottuneet ottamaan yhteyttä eri tahoihin apua tarvitessaan.

Hankkeen hallinto on ollut sujuvaa. Tiedotuksessa ja muussa toiminnassa on kehitytty hankkeen kuluessa. Henkilöstön vaihtuminen hankkeen aikana on ollut ikävä asia, mutta toisaalta myös asia, jota ei voi ennakoida tai estää. Rahaa hankkeen pyörittämiseen on ollut riittävästi, vaikka se on osin ollut väärin kohdistettua. Yrittäjyyskilpailu ei ehkä ollut tehokkain tapa hankkeen tavoitteisiin pääsemiseksi, mutta ei toisaalta myöskään niiden vastainen. Ylimaakunnalliset tapahtumat toimivat hyvin sekä kokemusten antajina nuorille että verkostoitumisen ja toimintaan innostamisen tukena. Nuorten ryhmiä ei perustettu tavoiteltua määrää. Osittain tämä johtui hankkeen hitaasta liikkeelle lähdöstä ja vaikeudesta innostaa paikallisia toiminnanjohtajia ja nuoria. Hankkeen palkattujen henkilöiden määrä huomioon ottaen 40 ryhmän perustamista voidaan kuitenkin pitää hyvänä tuloksena.

Toiminnan kehittäminen

Kokonaisuudessaan hanke on ollut varsin onnistunut. Kehittämisen paikkojakin silti löytyy. Hankkeen toteutunutta nopeamman liikkeelle lähdön mahdollistamiseksi sekä projektihenkilöstön ja toiminnanjohtajien yhteistyön sujuvuuden lisäämiseksi toiminnanjohtajien yhteiset tapahtumat voisivat olla kehittämisen arvoinen idea. Tapaamiset voisivat olla Nuoret Johtajat -koulutusta tai alueellisia tapaamisia, joissa toimintaa ja sen ongelmia mietittäisiin. Lisäksi olisi hyvä saada ainakin osa toiminnanjohtajista mukaan jo hankkeen suunnitteluvaiheeseen, sillä se edistää heidän sitoutumistaan hankkeeseen ja varmistaa sen, että toiminta kaikkialla on uudenlaista eikä perinteiseen kerhomaisuuteen lipsuta. Alussa olisi myös tärkeä panostaa tiedottamiseen, jotta ihmiset ymmärtävät, mistä hankkeessa on kyse. Silloin saadaan ihmiset helpommin mukaan toimintaan. Toiminnan vision on oltava selkeä, jotta toiminta voidaan aloittaa nopeammin.

Toiminnanjohtajien ohella myös nuorille voitaisiin järjestää hankkeen puitteissa enemmän yhteisiä tapaamisia, sillä niissä nuoret saavat uusia kokemuksia ja intoa toimia; Tapaamiset voivat jopa toimia osana hankkeen markkinointia. Toistuvat tapahtumat edistäisivät tavoitteena ollutta nuorten verkostoitumista nykyistä tehokkaammin. Jos hankkeelle rakennetaan verkostoitumista edistämään nettisivut, joita nuorten toivotaan keskusteluissaan hyödyntävän, nettisivuihin on myös panostettava nykyistä enemmän. Niiden on oltava nuorten silmissä kiinnostavia, hyödyllisiä ja ajantasaisia.

Hankkeen toiminta-alue oli maantieteellisesti ja sitä myöten myös kulttuurisesti laaja. Toiminnan helpottamiseksi jatkossa voisi olla hyvä valita pienempi alue tai saada jotkut alueelliset 4H-järjestöt mukaan alusta asti, mikä helpottaisi nuorten toiminnan aloitusvaihetta. Ryhmätavoite voisi myös olla pienempi tai vähintään pitäisi olla mahdollisuus useaan ryhmään samalla alueella, ellei projektinvetäjien määrää lisätä. Toiminnan tehokkuutta edistäisi myös selkeämpi työnjako projektinvetäjien kesken. Lisäksi

olisi hyvä voida käyttää enemmän aikaa henkilöstön valintaan, jotta saadaan heti sopivimmat projektinvetäjät. Myös henkilöstön pysyvyyteen tulisi kiinnittää huomiota, koska henkilöstön vaihtuvuus muodostaa aina jonkinlaisen katkon hankkeen toimintaan. Henkilövaihdoksia on tosin vaikea estää, minkä lisäksi 4H:ssa yleensäkin henkilöstön pysyvyys on heikkoa.

Hankkeella oli useita tavoitteita: nuorten yritteliäisyyden, nuorten osallistumisen kylien kehittämiseen ja nuorten verkostoitumisen lisääminen. Toisaalta se antaa mahdollisuuksia erityyppiseen toimintaan, toisaalta se hajottaa voimavaroja. Kannattaisikin harkita keskittymistä johonkin tavoitteista, esimerkiksi yritteliäisyyteen tai kylien kehittämiseen. Siten valitussa asiassa päästäisiin syvemmälle ja parempiin tuloksiin. Jos hanke päätetään suunnata yrittäjyyteen, kannattaisi ensin panostaa toiminnanjohtajien sisäisen yrittäjyyden kasvattamiseen, sillä jos toiminnanjohtaja ei ole yritteliäs, alueen nuoretkaan eivät hyvästä tarkoituksesta huolimatta saa tilaa toimia yritteliäästi. Olisi hyvä myös saada yhteistyökumppanit paremmin selville alusta asti. Se auttaisi etenkin emohankkeen toimissa, koska siten toimijat saisivat esimerkiksi Suomen yrittäjiltä materiaalia eikä heidän tarvitsisi luoda kaikkea itse. Jos taas painopisteeksi valittaisiin kylien kehittäminen, olisi ensiarvoisen tärkeää miettiä perinpohjaisesti, miten käytännön tasolla saadaan nuoret mukaan vakiintuneiden kyläyhteisöjen toimintaan. Siihen ei riitä nuorten kannustaminen, vaan toiseksi toimien painopisteeksi on otettava aikuiset kylätoimijat. Toisaalta nuoret pystyvät halutessaan vaikuttamaan kyliinsä myös kyläyhdistysten ulkopuolelta, kuten Nuoret remmiin -hankkeen joissain ryhmissä on tapahtunut.

Toimintaan kannattaisi budjetoida nykyistä enemmän matka- ja ryhmien perustamiskuluja muillekin kuin projektinvetäjille, sillä se tukee paikallisten 4H-yhdistysten osallistumista toimintaan ja keventää projektinvetäjien työtaakkaa. Koska nyt on esiintynyt jonkin verran epäselvyyttä hyväksyttävistä toimintakustannuksista, rahapolitiikkaa tulisi selkeyttää esimerkeiksi ohjeilla ja/tai selkeällä laskupohjalla, joiden avulla paikallinen toimija näkee, mistä hänelle voidaan maksaa korvauksia. Jonkin verran rahaa olisi hyvä voida suunnata suoraan myös suoraan nuorille ryhmän aloittamiseen. Rahaa olisi hyvä varata myös tapahtumien, kuten ylimaakunnallisten tapahtumien ja yritysideoakilpailun järjestämiseen, jotta ei tarvitsisi käyttää aikaa niiden rahoittamiseen muuta kautta.

Yllä mainituista kehittämis ehdotuksista huolimatta Nuoret remmiin on ollut hyvä ja innovatiivinen hanke, jolla on mahdollisuudet tuottaa pysyviä, positiivisia tuloksia. Se antaa nuorille mahdollisuutta ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja tukee nuoria tässä vastuunotossa. Siten se tukee nuorten kasvamista aktiivisiksi ja rohkeiksi yhteisönsä jäseniksi. Näin ollen hanke on saavuttanut sille asetetut tärkeimmät tavoitteet.

LÄHTEET

Hautamäki, Lauri (1989). Elävä kylä – elävä kotiseutu – elävä Suomi: kylätoiminnan tausta, synty ja laajeneminen kansanliikkeeksi. Helsinki: Kyläasiain neuvottelukunta. Julkaisusarja A2/89.

Hypén, Kimmo, Esko Keskinen, Riitta Kinnunen, Pekka Niemi & Marja Vauras (1986). Aikuisen oppimisen psykologiset perusteet. Riitta Jalonen & Kari E. Nurmi (toim.). Helsinki: Yleisradio.

Hyyryläinen, Torsti (1988). Kylien kehittäminen luovuuden näkökulmasta. Tampere: Tampereen yliopisto. Aluetieteen laitos. Tutkimuksia sarja B 51/1988.

Hyyryläinen, Torsti (1994). Toiminnan aika: Tutkimus suomalaisesta kylätoiminnasta. Vammala: Line Sixtyfour.

Häkiö, Liisa (2000). Osallisuus kylässä: Herrojen herkkua vai jokapäiväistä leipää. Tampere: Tampereen yliopisto. Asumisen ja ympäristön tutkimuksen yksikkö, Sosiaalipolitiikan laitos. Civil Society Papers 3.

Laurila, Pia (1998). Maaseudun uudet toimeentulomuodot: tutkimus toimintojen kehittymisestä ja niiden harjoittajista. Vaasa: Vaasan yliopisto. Aluetieteen lisensiaatintutkimus.

Littunen, Hannu (2000). Uusien yritysten menestyminen. Suerantatutkimuksen loppuraportti ja johtopäätökset. Helsinki: Edita.

Miettinen, Reijo (1990). Koulun muuttamisen mahdollisuudesta: Analyysi opetustyön kehityksestä ja ristiriidoista. Helsinki: Gaudeamus.

Peltonen, Matti (1987). The role of education in entrepreneurship. Helsinki: Industrial Education Committee. Series B/3.

Ristimäki, Kari (1998). Yliopisto ja yrittäjäyyskasvatus. Yrittäjäyys yliopistojen koulutusohjelmissa. Vaasa: Vaasan yliopisto. Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 31.

Uusitalo, Eero (1994). Maaseutupolitiikan keinot: Elinkeinojen edistäminen maaseudun kehittäjäyhteisöissä. Jyväskylä: Kunnallissalan kehittämissäätiö.

LIITTEET

LIITE 1

Haastatellut ryhmät

Amitié, Ylistaro
Culture Club, Töysä
Elämää havaittu -hanke, Ruukki
M.A.T.A.M.I., Kannus
Kälviän remmiryhmä, Kälviä
Nurtsit (Nuoret Uskaltavat Rohkeasti Toimia Seutunsa Hyväksi), Karijoki
Raution kirppis, Kalajoki
Kivijärven kioskitiimi, Evijärvi
Kortesjärven aktiiviset toimijat, Kortesjärvi
PNY (Pyhänkosken Nuoret Yrittäjät), Merijärvi
VaiNu (Ruukin Vaikuttajanuoret), Ruukki
Ylijoki-Remmi, Nurmo

Haastatellut henkilöt

Haapsaari, Soila, Oulun 4H-piiri vs. johtaja & entinen hankkeen vetäjä, ohjausryhmän ja kehittämisryhmän jäsen
Hiitola, Soile, nykyinen hankkeen vetäjä, Oulun 4H-piiri
Kartano, Saija, Kannuksen 4H-yhdistyksen toiminnanjohtaja*
Kolehmainen Katja, Oulun 4H-piirin johtaja (äitiyslomalla), ohjausryhmän ja kehittämisryhmän jäsen*
Kukkonen Kukka, Pohjois-Pohjoismaan TE-keskus, ohjausryhmän jäsen*
Nivala, Liisa, Keski-Pohjanmaan projektinvetäjä
Oikarinen Aila, Ruukin 4H-yhdistyksen toiminnanjohtaja*
Tuikka, Sauli, Keski-Pohjanmaan 4H-piirin johtaja, ohjausryhmän ja kehittämisryhmä jäsen*
Uusitalo, Maj-Britt, Karijoen 4H-yhdistyksen toiminnanjohtaja*
Yrjölä, Riikka, Etelä-Pohjanmaan projektiohjaaja

* haastateltu puhelimitse

NUORET REMMIIN -ARVIOINTI-ILTAPÄIVÄ

Arvioinnista lyhyesti:

Tämän arvioinnin tarkoitus on ohjata toimijoita miettimään hankkeidensa sisältöä ja toteutustapaa ja opastaa heitä toimimaan mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi arvioinnin avulla tuotetaan tietoa tulevan hankesuunnittelun tueksi. Tämä tarkoittaa saatujen hyvien ja huonojen kokemusten välittämistä muille toimijoille.

Arvioinnin tavoite on toiminnan kehittäminen. Arvioinnissa ei ole kyse toimijoiden arvostelusta tai eri hankkeiden keskinäisestä vertailusta.

Virheitä ja vääriä tilannearvioita tehdään aina kun kehitetään jotakin uutta. Virheistä ihminen oppii, kunhan vain muistaa ottaa niistä opikseen. Onnistumisista ihminen oppii vielä paremmin. Tämän arvioinnin tavoite on ottaa esiin erilaisia kokemuksia ja auttaa ihmisiä oppimaan niiden kautta.

Arvioinnin kulku:

Arvioinnissa lähdetään liikkeelle tavoitteiden tarkentamisesta ja täsmentämisestä. Hankkeen onnistumisia arvioitaessa on tärkeää pitää mielessä sen alkuperäiset ydintavoitteet tai mikäli niitä on muutettu, tarkastella valittuja uusia ydintavoitteita. Näiden tavoitteiden tulee olla selkeitä ja konkreettisia, ne eivät saa olla resurssihin nähden liian vaativia eivätkä myöskään liian helppoja.

1. vaihe: Arviointi aloitetaan miettimällä miksi hanke on alun perin käynnistetty ja millaisia sen tavoitteet ovat - tai jos hanke on jo päättynyt, millaisia ne olivat. Hankkeen alkuperäiset ja keskeisimmiksi katsotut tavoitteet ovat parhaiten hanketta suunnitelleiden sekä sitä käynnistäneiden ja toteuttaneiden mielessä. Tämän vuoksi asiaa kysytään juuri heiltä (eikä asiaa tarkisteta esimerkiksi papereista).

2. vaihe: Toisessa vaiheessa pohditaan miten näihin tavoitteisiin on päästy tai miten niihin voidaan päästä. Olennaista on keskittyä tarkastelemaan niitä keinoja ja selkeitä tehtäviä, joita tavoitteisiin pääseminen edellyttää. Toimintoja on hyvä aikatauluttaa ja pohtia niiden resursointia. Näin syntyy toimintasuunnitelma, jonka avulla työn toteutumista on myöhemmin helpompi seurata ja ohjata sekä pohtia miksi joitakin tavoitteita ei saavuteta.

Seuraavalla sivulla on esitetty ensimmäisen ja toisen vaiheen ydinkysymykset. Pyydämme aloittamaan ryhmissä näiden asioiden pohtimisen. Tulemme juttelemaan esitetyistä kysymyksistä kanssanne iltapäivän aikana. Ryhmästä ja sen työn vaiheesta riippuen ryhmäkohtaisia juttutuokioita on joko yksi tai kaksi.

Muita asioita: Hankkeenne tavoitteista ja niiden saavuttamisen keinoista puhumisen lisäksi kysymme joitakin hankkeenne suunnitteluun liittyviä kysymyksiä. Ne koskevat lähinnä suunnitteluun liittynyttä työnjakoa ja kokemuksia hanketyöstä. Samalla teillä on tilaisuus antaa palautetta hanketoiminnan ohjauksesta ja 4H-organisaation antamasta taustatuesta.

Kirjoittakaa ryhmänne tärkeimmät tavoitteet ja niiden saavuttamiseen liittyvät suunnitelmat jaettaville ruutupapereille. Tulemme keskustelemaan niistä kanssanne jonkin ajan kuluttua.

Ensimmäinen vaihe: Tavoitteet

Mitkä ovat toiminnan tavoitteet? Esitä tavoitteet selkeästi ja yksiselitteisesti. Osoita mitkä tavoitteista ovat olennaisimpia, mitkä vähemmän tärkeitä.

Olennaista on miettiä mitä toiminnalla tavoitellaan, mitkä ovat niitä lopputuloksia joita toiminnan avulla halutaan saavuttaa. On myös hyvä miettiä toiminnalle määrällisiä tavoitteita, jotka voivat olla ansaittuja euroja, käytettyjä tunteja, järjestettyjä tapahtumia, opittuja asioita tms. Valittavat määrälliset tavoitteet riippuvat toiminnan sisällöstä. Siksi ne ovat joka hankkeessa erilaisia eikä niitä voi verrata hankkeiden välillä. Näiden tavoitteiden pitää liittyä toiminnan keskeisiin tavoitteisiin.

Hankkeella voi olla myös laadullisia tavoitteita, jotka liittyvät usein oppimiseen. Sellaisia voivat olla esimerkiksi yhteistoiminnan tai yritystoiminnan organisoiminen oppiminen.

Toinen vaihe: Suunnittelu

Miten asetettuihin tavoitteisiin päästään tai miten niihin on päästy? Miettikää parhaita keinoja asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja miettikää niiden ajallista järjestystä ja ajoitusta.

Suunnittelun tavoitteena on saattaa kirjalliseen ja helposti luettavaan muotoon tieto siitä, miten ja milloin mitään tehdään. Suunnitelman ei tarvitse toteutua kirjaimellisesti sellaisenaan, vaan sen tehtävä on tuoda työn toteuttamiseen ryhtiä. Samalla se helpottaa työn toteutumisen seuranta ja ohjaamista.

Suunnitelman voi esittää esimerkiksi luettelomuodossa tai aikajanalla. Tapoja on monia. Olennaista on nähdä kokonaisuus ja siihen liittyvät osat selkeässä järjestyksessä.

Muita kysymyksiä (keskustelun pohjaksi; ei tarvitse kirjoittaa vastauksia)

Onko nyt käsitelty toimintamalli ollut toimijoille uusi vai onko se suurelta osin vanhojen menetelmien toistoa?

Kuka tai ketkä olivat hankkeen puuhamiehinä/-naisina? Onko tai oliko hanke nuorten itsensä ideoima, suunnittelema ja toteuttama vai oliko 4H-organisaatiolla työssä merkittävä rooli?

Kuvatkaa ryhmääne: onko suuri osa toimijoista 4H-aktiiveja entuudestaan vai onko toiminta tuonut mukaan uusia ihmisiä? Onko toiminnalle ollut eduksi tai haitaksi se, että on järjestetty yhdessä 4H-organisaation kanssa? Onko hankkeenne kannustanut nuoria kylien kehittämiseen tai tutustuttanut siihen osallistuneita nuoria yrittäjyyteen?

Haastattelurunko

Hallinto

- hankkeen organisaatio, plussat, miinukset
- hallinnoinnin sujuvuus/tehokkuus
- taloudenpito
- ohjausryhmän ja kehittämisryhmän toiminta
- alueen 4H-yhdistysten toiminnanjohtajien toiminta

Ohjaus

- onko hankkeen ohjaus mennyt suunnitelmien mukaan, onnistumiset, ongelmat
- hankkeen viestintä (lehdistötilaisuudet ja esitteet ja julisteet, niiden tehokkuus?)
- Nuoret Johtajat -koulutuksen käytön määrä ja hyödyllisyys? Olisiko pitänyt olla joka ryhmälle? Entä remmiportaatt?
- yrittäjyyskilpailu, ylimaakunnalliset tapaamiset, järjestömessut; merkitys tavoitteiden kannalta?
- toimien merkittävyys nuorten oman toiminnan mahdollistamisessa? (Olisiko tapahtunut ilmeisesti jollain muulla tavalla paremmin?)

Tulokset ja vaikuttavuus

- hankkeen toiminnan vaikutukset nuorten toimintaan paikallistasolla verrattuna entiseen (onko tuloksena syntynyt uudenlaista toimintaa, miten eroaa)
- nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kylien kehittämisessä
- yrittäjyyteen innostaminen
- nuorten verkostoitumisen lisääminen kylien, seutukuntien ja maakuntien välillä sekä olemassa olevien verkostojen kanssa
- itseluottamus, aloitekyky, myönteinen asenne työhön, määrätietoisuus, aktiivisuus, menestymisen halu, vastuun ja riskien otto, luovuus, kekseliäisyys ja rohkeus kokeilla
- yhteistyökyky, omaehtoisuus, kansainvälistymisvalmiudet, arjen taidot, luonnon ja ympäristön kunnioitus

Johtopäätöksiä

- oikeanlaista toimintaa yrittäjyys- ja kylien kehittämistavoitteet huomioon ottaen, nuoret voineet toimia omatoimisesti, mutta saaneet tukea → entä muut ryhmät?

Parantamisehdotuksia

JATKUVA TOIMINTA

LIITE 2

*) ryhmä on ollut mukana hankearvioinnissa

REMMIRYHMÄT	toiminta alkanut	osallistujia	toiminnan kuvausta
POHJOIS-POHJANMAA			
Alavieska/ Tyttöklubi	7.5.2004	11	Kädentaidot, vierailut yrityksissä
Kiiminki	10.12.2003		mukana kyläfestareilla
Liminka/ NYTTE-ryhmä	31.5.2004	7	- kirpputoritoimintaa, yritysvierailuja - mukana kyläfestareilla
Lumijoki/ Mammaryhmä	10.9.2003	8 äitiä 24 lasta	yhdessäoloa ja askartelua 4H järjestää kahvituksen ja materiaalit
Merijärvi/ PNY- Pyhäkosken nuoret yrittäjät	2004	6	PNY avoimen yhtiön perustaminen, kioskitoiminta ja atk-apu. Kioskin pyörittäminen kesän 2004 ajan.
Kirkonkylän remmiryhmä	6.8.2003	10	alussa nuotio-iltoja, syksyllä 04 nuorisovaltuusto vaalien järjestäminen osa toimii edelleen nuorisovaltuustossa
Oulainen/ Työmyyrät	15.9.2004	4	Ryhmä hoitaa erilaisia kahvi- yms. tilaisuuksia, 4H-yhdistyksen työpalvelukurssin käyneitä nuoria.
Rantsila	1.9.2004	20	rahankeräystapahtumia, yhdessäoloa ja ideointia - aktiivinen ryhmä
Rannikko/ Mammaryhmä	5.8.2004	8 äitiä, 15 lasta	- yhdessäoloa; 4H järjestänyt toimintaa: askartelua ja leluja - yksi äideistä voi sovitusti lähteä hoitamaan asioitaan - uusia osallistujia tullut mukaan
*Ruukki/ Vainu-ryhmä	5.4.2004	15	- toimii myös nuorisoparlamenttina - mukana 3 päiväisten kyläfestareiden järjestelyissä - aktiivinen ryhmä, mukana monessa
Ylivieska/ Kantokylän remmiryhmä	28.8.2003	7	sketsi- ja näytelmä toimintaa, ohjelmien myyntiä yrityksiin, äitienpäivä- juhlien järjestäminen omalla kylällä

ETELÄ- POHJANMAA			
Alahärmä/ a. Perkiömäki	3.11.2003	5	-kirpputori, kevättempaus, mukana nuorten tapaamisessa joulumyyjäisiin osallistuminen, pilkkikisat, mukana 4H hall.kokouksessa ym
b. Kirkonkylä/ ANIT-team	3.11.2003	7	
Alavus	15.10.2003	8	kansainvälisyys- työleiri 25.7-7.8-04 (yhteistyökumppani Allianssi) - koulutuslaivareissu 04/04
* Evijärvi/ Kivijärven kioskitiimi	8.10.2003	12	kesäkioski esiintymiskoulutus, NJ-matkaopas projektiin ollut käytössä, ym ym toiminta jatkuu 2005
Isojoki/Kirkonkylä	2004		"Toimintaremmi" monenlaista toimintaa nuorille säännöllisesti 1 krt viikossa, jatkuu 2005
Isokyrö/ Koiraryhmä	5.5.2004	6	koiraelokuva-projekti bändi-iltoja, yhteistyötä eri tahojen kanssa
Karjajoki/ Nurtsi-ryhmä	17.9.2003	13	bänditapahtuma, remmipäivä, aloite kunnalle nuorisotiloista, kahvituksia, Halloween-bileet, Nörttiyö tietotuvalla ym. Toiminta jatkuu 2005
Karjajoki/ Näytelmäryhmä	29.9.2003	12	näytelmä –projekti Kurjat- näytelmä, esityksiä keväällä 2004 - nuoret siirtyivät kylän nuoriseuran näytelmään – uusia jäseniä olemassa olevaan järjestöön
Jalasjärvi	13.4.2004	4	Koiratapahtuma 09/04, idea: kaupunkiseikkailu Kurikan kanssa
Kauhajoki	16.1.2004	6	tapahtumissa mukana olemista; talvirieha, teemapäivä lapsille, vappudisco, luontopolkukilpailun järjestäminen ym
* Korttesjärvi	29.10.2003	4	Pääsisäisrieha, LAN-play-tapahtuma, yrittäjyyden ohjausta, pajutöiden myyntiä ym
Kuortane	25.11.2004	9	ideointia,
Kurikka	3.5.2004	5	kaupunkiseikkailun suunnittelua, disco, remmipäivä Seinäjoella, ajatuksena kerätä rahaa Tallinnan-matkaan

* Nurmo/ Hyllykallio	1.12.2003	4	- tutustuminen hankkeseen, villi-ideointi-ilta, projekti/toimintaryhmä-koulutus, tapahtuman suunnittelua
Kirkonkylä-ryhmä	2.10.2003	4	- toteutuneet: perjantai-illan nuopparit, vappurieha, discot, remmipäivässä aktiivisesti mukana, tekee yhteistyötä muiden kylän järjestöjen kanssa toiminta jatkuu 2005
Ylijoki-ryhmä	8.12.2003	17	
Peräseinäjoki/ Nuoret 4H-Samurait	maaliskuu 04	9	koulutuslaivareissu 04/04, remmipäivässä aktiivisesti mukana, yöpyöräily tapahtuma ym.
Soini	1.10.2004	5	Jotain uutta nuoppari-iltoihin; kysely, touhuviikko: karaoke, peli-ilta, yönuoppari, hiusmallinnusilta, osallistujia: yli 70 nuorta osallistui
Teuva	28.10.2003	4	leikkikenttä toimintaa omalle kylälle ym ryhmätoimintaa
Teuva/ Luovankylä	15.12.2004	3	kotikuntaan tutustumista, kokoustekniikkaa ja yritysideointia, kädentaitoja ym
* Töysä/ 4H-Culture club	11.11.2003	10	kv-vaihto: Englannissa Young Farmers, vastavierailu Suomeen, päivälliset, kirpparit, bänditapahtuma Eu-hakemukset, engl.kielisen kumppanihakemuksen teko
Töysä/ Näytelmäryhmä	11.11.2003	12	- mukana remmipäivässä esittämällä näytelmän - elokuvaryhmä-videoelokuvan tekoa
Ylihärmä	4.11.2003	5	Vappurieha, puuhapäivä lapsille ym.
* Ylistaro/ Amitie-ryhmä	26.11.2003	6	Amitie- lastenlaulukilpailu, discoja, kesällä lapsille toimintaa, tapahtumissa myyntiä (jouluuujäiset), Lastenjuhlat 10/04, ryhmässä yrittäjäyys TOP-teht. tekoa, ryhmätoimintaa lapsille ym, jatkuu 2005
Laihia	6.6.2004	16	kukkaistutusten suunnittelu, toteutus ja hoito kunnan kiinteistölle ja yrityksille, lastenkesäkerho lapsille
Lehtimäki	5.7.2004	9	
Vimpeli	9.3.2004	12	Ryhmäyttämistä ja ideointia

KESKI- POHJANMAA			
Sievi/ apulomittajat	30.10.2003	6	ryhmä kouluttautui apulomittajiksi maataloille - osa jatkaa lomitustyössä
Kannus/ Matamit	29.1.2004	6	lastenhoito toimintaa, käsityökerho kesän ajan, leikkipuistotoimintaa lapsille - suunnitteilla samankaltaista toimintaa kesäksi 05
Kälviä	2004	6	koko perheen metsäpäivän järjestäminen vappuna 2004
Kalajoki/ Raution ryhmä	9.2.2004	10	kirpputorin järjestäminen omalla kylällä

KERTALUONTEISET TAPAHTUMAT

Projektin nimi	Ajankohta/ kesto	osallistujia	Toiminnan kuvaus
<u>Ylimaakunnalliset tapaamiset</u>			
1. Nuoret, Yrittäjyys ja maaseudun kehittäminen – seminaari Lapualla	6.-7.8.2003	40	
2. Kyläfestarit	3.-5.8.2004	300	
<u>3. Kevätretket</u>	9.4.2005 9.4.2005 18.4.2005	K-P 28 P-P 13 E-P 27	Remmiryhmien ideoimat retkipäivät: Yrittäjävierailuja, vaikuttajavierailuja ja vapaa-ajanohjelmaa

<u>Yrittäjyyskasvatus-</u>			
<u>koulutukset</u>			
Oulu Eden/ P-Pohjanmaa	18.5.2004	40	Vuorovaikutteinen yrittäjyyskasvatusseminaari nuorten kanssa toimijoille, Oulun Eden:ssä
Etelä- ja Keski- Pohjanmaa	18.11.2004 23.11.2004	E-P 25 K-P 16	Käytännönläheiset yritteliäisyyspäivät Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla nuorten kanssa toimijoille, mm. Firmax-harjoitus
<u>Tapahtumat</u>			
Ruukki	20.09.2003		Ruukin yläasteella ja lukiossa järjestettiin järjestömessut.
Etelä-Pohjanmaa	4.6.2004		Etelä-Pohjanmaan remmiryhmät tapasivat toisiaan ja tutustuivat toistensa toimintaan Remmipäivässä.
Karjoki	25.9.2003		Karjoen järjestöilta oli nimeltään Suuri Seikkailu.
Töysä	syksy 2003		järjestöilta
Kauhava	joulukuu 2003		järjestöilta
Vihanti			järjestöilta
<u>Kouluyhteistyö</u>			
Ylihärmä	22.10.2004 29.10.2004	42	Yrittäjyyskasvatusteematunnit Ylihärmän yhteiskoululla, firmax-harjoitus.
Jurva	3.12.2004	15	Yrittäjyysilta: firmax-harjoitus, yrittäjyyteen tutustumista
Lohtaja	2.12.2004		firmax harjoitus, yrittäjävieras
Sievi	kevät 2005		firmax harjoitus yhdeksäsluokkalaisille
Liminka	21.2.2005 14.3.2005	58	yrittäjävierailu, oppilaiden kysymyksiä, 2* 9- luokka, 2* 8-luokka
Merijärvi	6.5.2005	43	yrittäjävierailu, firmax-harjoitus
Vimpeli	9.3.2004	150	Yrittäjyysteemapaja Vimpelin yläasteella ja lukiossa, yritysideoiden metsästystä